

SLOVENSKÁ ŠTATISTICKÁ A DEMOGRAFICKÁ SPOLOČNOSŤ

Miletičova 3, 824 67 BRATISLAVA 26

www.ssds.sk

POHLADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA
2003

BRATISLAVA

2003

SLOVENSKÁ ŠTATISTICKÁ A DEMOGRAFICKÁ SPOLOČNOSŤ

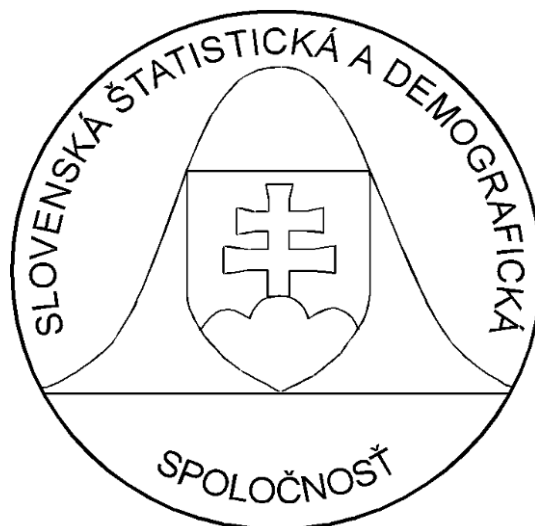
Miletičova 3, 824 67 BRATISLAVA 26

www.ssds.sk

KONFERENCIA

***POHĽADY NA EKONOMIKU
SLOVENSKA 2003***

*pod záštitou
podpredsedu vlády a ministra financií
Slovenskej republiky
Ivana Mikloša*

BRATISLAVA

8. 4. 2003

Slovenská štatistická a demografická spoločnosť ďakuje za pomoc pri organizačnom zabezpečení konferencie:

Štatistický úrad Slovenskej republiky

Národná banka Slovenska

SAS Institute

STATIS s. r. o.

Výstavníctvo Bratislava, a. s.

ISBN 80 - 88946 - 26 - 3

© SLOVENSKÁ ŠTATISTICKÁ A DEMOGRAFICKÁ SPOLOČNOSŤ

Konferencia

POHĽADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2003

Programový a organizačný výbor:

Doc. Ing. Jozef Chajdiak, CSc. – predseda

RNDr. Ján Luha, CSc. – tajomník

RNDr. Peter Mach

Ing. Michal Olexa, CSc.

Doc. RNDr. Viliam Páleník, PhD.

Vydala SŠDS

Zostavili: Doc. Ing. Jozef Chajdiak, CSc.

RNDr. Ján Luha, CSc.

Recenzovali: Doc. Ing. Jozef Chajdiak, CSc.

RNDr. Peter Mach

RNDr. Ján Luha, CSc.

Odovzdané do tlače: apríl 2003

Vyšlo: apríl 2003

Náklad: 250

ISBN 80-88946-26-3

Konferencia Pohľady na ekonomiku Slovenska 2003 je tretím ročníkom podujatia, ktoré začala Slovenská štatistická a demografická spoločnosť poriadat' už v roku 2001.

Obidva predchádzajúce ročníky potvrdili, že konferencia vzbudila záujem u odbornej verejnosti a začína si vytvárať tradíciu ako významné podujatie.

Cieľom konferencie v tomto roku je prezentovať výsledky aktuálnych prognóz vývoja HDP a salda štátneho rozpočtu. Pozvanie na konferenciu prijali predstavitelia najvýznamnejších slovenských pracovísk, ktoré tvoria ekonomické prognózy. Som presvedčený, že konferencia vytvorí vhodné fórum na podnetnú výmenu názorov.

Konferencia sa koná v roku, kedy si Slovenská štatistická a demografická spoločnosť pripomenula 35. výročie svojho vzniku. Vo svojej doterajšej činnosti spoločnosť zrealizovala množstvo odborných konferencií, seminárov, prednášok a iných akcií, ktorých cieľom bolo rozvíjať štatistickú a demografickú vedu i prax. Ocenením doterajšej činnosti spoločnosti boli i pozdravné listy k jej výročiu od prezidenta SR Rudolfa Schustera a predsedu vlády SR Mikuláša Dzurindu.

Som presvedčený, že i tohtoročná konferencia sa úspešne zaradí medzi ostatné podujatia Slovenskej štatistickej a demografickej spoločnosti a prinesie svojim účastníkom zaujímavé a podnetné informácie.

Peter Mach
predseda ŠÚ SR
predseda SŠDS

MAKROEKONOMICKÝ RÁMEC VÝVOJA SLOVENSKEJ EKONOMIKY V ROKU 2003 (S VÝHLĎADOM DO ROKU 2006)

Ján HALUŠKA – Michal OLEXA
INFOSTAT Bratislava

Stručná charakteristika východiskového stavu

Trend zvyšovania makroekonomickej výkonnosti slovenskej ekonomiky, ktorý začal v roku 2000, pokračoval aj v roku 2002. Reálny HDP sa vlani medziročne zvýšil o 4.4%, čo bol v rámci skončeného politického cyklu (1999-2002) jeho najvyšší prírastok. Vo 4. štvrtroku 2002 medziročne stúpol dokonca až o 5.4 %, čo znamená, že rástol rýchlejšie ako sa všeobecne očakávalo. Ide o najvyšší relatívny prírastok reálneho HDP od 2. štvrtroka 1998, teda za posledných 18 štvrtrokov. Mimochodom, spomedzi ekonomík krajín V4 rástla vlani slovenská ekonomika najrýchlejšie. V ČR a Maďarsku sa totiž dynamika ekonomického rastu v minulom roku spomalila, v Poľsku zostala zhruba na úrovni roka 2001, teda veľmi nízka.

Podľa očakávania bol rozhodujúcim faktorom rastu makroekonomickej výkonnosti slovenskej ekonomiky v roku 2002 rast domáceho dopytu a v rámci jeho štruktúry najmä rast spotrebiteľského dopytu. Konečná spotreba domácností bola v minulom roku skutočne najdynamickejšie rastúcou zložkou domáceho dopytu - medziročne sa zvýšila o 5.4%, čo súvisí s vysokým rastom reálnej mzdy na makroúrovni o 5.8%. Rast konečnej spotreby verejnej správy sa v priebehu vlaňajška spomaľoval (zo 6.7% v 1. polroku na 2.0% v 2. polroku), a tak jej celoročný rast o 4.0% bol nižší tak oproti rastu konečnej spotreby domácností, ako aj oproti rastu reálneho HDP. Investičný dopyt, ako tretia hlavná zložka domáceho dopytu, však vlani prekvapivo nedosiahol ani úroveň z roku 2001. Medziročne poklesol takmer o 1%, čím pribrzdil rast domáceho dopytu i reálneho HDP.

Vyšší ekonomický rast v minulom roku nebol determinovaný len rastom domáceho dopytu, ale prispel k nemu aj vonkajší dopyt. Treba však zdôrazniť, že k ožive-

niu vonkajšieho dopytu došlo vlani až v 2. polroku. V 1. polroku 2002 bol vonkajší dopyt podstatne slabší, a preto sa celkový vývoz v stálych cenách medziročne prakticky nezmenil (stagnoval). Vplyvom vyššieho rastu vonkajšieho dopytu v 2. polroku 2002 bol medziročný relatívny prírastok celkového vývozu v stálych cenách vyšší ako 11 %, a tak sa jeho celoročný prírastok dostal takmer na 6%.

Tak ako celkový vývoz ani celkový dovoz v stálych cenách sa v 1. polroku 2002 medziročne nezmenil. Až zrýchlenie rastu vývozu v 2. polroku 2002 spôsobilo, že sa zrýchlil aj rast dovozu. Ďalšou príčinou zrýchlenia rastu celkového dovozu bol pokles dovozných cien, ktorý súvisel s oslabením kurzu USD voči korune. Ceny vývozu v minulom roku naopak mierne vzrástli, ale rast celkového vývozu v stálych cenách napriek tomu mierne predstihol rast celkového dovozu (celoročne zhruba o 0.5 percentuálneho bodu). Na minuloročnom zvýšení makroekonomickej výkonnosti slovenskej ekonomiky sa teda podieľal rast domáceho dopytu v kombinácii s čistým vývozom. Možno dodať, že v desaťročnej histórii samostatnej SR to bolo len druhý raz, čo domáci dopyt a čistý vývoz pôsobili súčasne v smere rastu HDP (prvý raz to bolo v roku 1997).

Podobne ako v roku 2001, aj vlani bolo zrýchlenie rastu slovenskej ekonomiky dosiahnuté za cenu vysokej vonkajšej i vnútornej nerovnováhy - deficit na bežnom účte dosiahol 8.2% HDP, deficit štátneho rozpočtu (v metodike ESA 95) 7.3% HDP. V oboch prípadoch ide teda takmer rovnakú úroveň ako v roku 2001.

Hlavným zdrojom deficitu na bežnom účte bol opäť deficit obchodnej bilancie, ktorý sa z rekordnej úrovne 10.4% HDP v roku 2001 znížil na 9.0% HDP v roku 2002. Ako tradične bola popri obchodnej bilancii deficitná aj bilancia výnosov, ktorej deficit má navyše tendenciu prehĺbovať sa. Vzhľadom na to, že vlani dosiahol 1.9% HDP, v absolútnej hodnote sa dostal na úroveň prebytku bilancie služieb, ktorý sa dlhodobo pohybuje okolo 2% HDP. Deficit na bežnom účte bol aj vlani redukovaný miernym prebytkom bežných transferov.

Inflácia klesla v roku 2002 na historické minimum. Spotrebiteľské ceny sa zvýšili v priemere len o 3.3%, teda o 4 percentuálne body menej ako v roku 2001. Bol to dôsledok len minimálneho rozsahu deregulácií cien realizovaných začiatkom minulého roka, ako aj lacnejšieho dovozu surovín (najmä ropy) súvisiaceho s oslabením amerického dolára. Vlnajšia rekordne nízka úroveň inflácie však bola len prechodným javom, pretože súvisela hlavne s volebným rokom. Vplyvom opatrení na konsolidáciu verejných financií, ktoré sú účinné od začiatku tohto roka, má inflácia opäť

rastúci trend. Jej medziročná miera stúpla z 3.4% v decembri 2002 na 7.3% v januári 2003 a na 7.6% vo februári tohto roka.

Na trhu práce sa vplyv zvyšujúceho sa rastu slovenskej ekonomiky pozitívne prejavil už v roku 2001, keď bol - po troch rokoch poklesu - zaznamenaný relatívne vysoký rast zamestnanosti (o viac ako 1%). Nezamestnanosť sa napriek tomu ešte zvyšovala, ale pomalšie ako predtým. Priemerná miera nezamestnanosti v roku 2001 dosiahla 19.2%, pričom jej rast kulminoval už v 1. štvrtroku 2001 na úrovni 19.7% (v metodike výberových zisťovaní pracovných síl). Pozitívny efekt vyššieho ekonomického rastu na trh práce v minulom roku zosilnel. Rast zamestnanosti sa síce spomalil, ale bol sprevádzaný už aj poklesom nezamestnanosti. Priemerná miera nezamestnanosti dosiahla v minulom roku 18.5%, vo 4. štvrtroku 2002 však klesla už pod 18%. Mimochodom, k poklesu miery nezamestnanosti došlo vlani po piatich rokoch jej sústavného rastu (z úrovne 11.3% v roku 1996).

Referenčný rámec makroekonomického vývoja po roku 2002

Zvyšovanie makroekonomickej výkonnosti slovenskej ekonomiky by malo pokračovať aj po roku 2002. Predpoklady k tomu vytvára očakávaný rast agregátneho dopytu, ako výsledok kombinácie rastu domáceho a vonkajšieho dopytu. Dynamika rastu nominálneho HDP (v bežných cenách) by sa mala zvýšiť z 8.5% v roku 2002 na zhruba 10% v tomto i budúcom roku (pozri priloženú tabuľku). Podiel domácich zdrojov na krytí agregátneho dopytu v bežných cenách by mal v oboch rokoch dosahovať zhruba 56%, zvyšných približne 44% by tvorili zdroje z dovozu.

Dynamika rastu reálneho HDP (v stálych cenách) sa však v roku 2003 zrejme spomalí, jeho prírastok by však nemal klesnúť pod 4%. Príspevok vonkajšieho dopytu k rastu reálneho HDP sa oproti minulému roku asi výraznejšie nezmení, ale príspevok domáceho dopytu bude pravdepodobne nižší. Takúto možnosť nemožno vylúčiť napriek tomu, že sa očakáva obnovenie rastu investičného dopytu, ktorý sa tohto roku asi stane najrýchlejšie rastúcou zložkou domáceho dopytu. Príčinou spomalenia rastu domáceho dopytu by mal byť spotrebiteľský dopyt, pretože jeho rast bude tlmený vyššou infláciou (okolo 8% v priemere) resp. nízkym rastom reálnych miezd (pod 1%). Navyše, pomalšie ako vlani by mala tohto roku rásť aj konečná spotreba verejnej správy.

Po prechodnom spomalení rastu reálneho HDP v roku 2003 by sa mal jeho rast v budúcom roku zrýchliť na 4.5%, a to najmä vplyvom zrýchlenia rastu domáceho dopytu (spotrebiteľského i investičného). Súvisí to s predpokladaným poklesom inflácie pod 6% (v priemere) a tým aj zrýchlením rastu reálnej mzdy.

Napriek spomaleniu by mal rast slovenskej ekonomiky zostať aj tohto roku relatívne vysoký. Jeho sprievodným javom zostane dvojitý deficit, ale úroveň vonkajšej i vnútornej nerovnováhy by sa mala oproti minulému roku čiastočne znížiť. Zníženie vonkajšej nerovnováhy by malo - tak ako vlani - súvisieť hlavne s redukciou deficitu obchodnej bilancie - tohto roku už pod 7% HDP. Predpoklady pre to vytvára očakávané spomalenie rastu domáceho dopytu a v konečnom dôsledku nižší tohtoročný rast dovozu v porovnaní s rastom vývozu (v stálych i bežných cenách). Pod hranicu 7% HDP by teda mal tohto roku klesnúť aj deficit na bežnom účte platobnej bilancie. Na jeho financovaní by sa mali vyššou mierou ako doteraz podieľať PZI (nielen privatizačné). Znižovanie úrovne vonkajšej nerovnováhy by malo pokračovať aj v ďalších rokoch, pričom v roku 2005 by mal deficit na bežnom účte klesnúť pod 5% HDP.

Očakávané znižovanie vonkajšej nerovnováhy však bude veľmi úzko súvisieť s tým, ako sa vláde bude dariť konsolidovať verejné financie. Je známy jej zámer zintenzívniť proces ich konsolidácie tak, aby ich deficit v roku 2006 neprekročil 3% HDP. To znamená, že by sa mal zredukovať zhruba na polovicu jeho úrovne v roku 2002. Prvý krok v tomto smere predstavuje zámer znížiť deficit verejných financií cca na 5% HDP v roku 2003, k čomu by mali prispieť opatrenia, ktoré sú účinné už od začiatku tohto roka. Znižovanie úrovne vnútornej nerovnováhy v ďalších rokoch bude v rozhodujúcej miere závisieť od postupu reforiem zdravotníctva, školstva a sociálneho systému.

Pokiaľ ide o trh práce, z krátkodobého hľadiska sa nedá očakávať výraznejšie zmiernenie existujúcej nerovnováhy. Ani v tomto roku nie je teda reálne uvažovať s možnosťou väčšieho zrýchlenia rastu zamestnanosti na makroúrovni a v dôsledku toho aj razantnejšieho poklesu nezamestnanosti. S tým sa počíta až v strednodobom časovom horizonte, najmä v súvislosti s rastom investícií do tvorby nových pracovných miest (vrátane PZI na zelenej lúke), s intenzívnejšou podporou malého a stredného podnikania, ale aj vytváraním resp. zlepšovaním podmienok pre zvyšovanie mobility pracovnej sily.

Prognóza vývoja HDP a jeho zložiek užitia

Predkladaná prognóza HDP vznikla na základe aplikácie ekonometrického modelu ISWE03q1. Prognóza vychádza z vývoja v roku 2002¹, pričom zohľadňuje proces pokračujúcej ekonomickej reformy a prebiehajúci prístupový proces. V prognóze boli zohľadnené materiály popisujúce očakávanú menovú a fiškálnu politiku [3] a [4]. Čiastočne bola zohľadnená daňová reforma². Numerické výsledky prognózy sú zhrnuté v Tabuľke 1.

Vývoj HDP je na Slovensku ovplyvňovaný dvoma základnými faktormi – vnútorným dopytom a exportom. Preto aj pri prognóze HDP vychádzame z vývoja týchto základných zložiek, pričom hodnotíme ich najvýznamnejšie determinanty (zamestnanosť, mzda, kurz, zahraničný dopyt).

Vnútorný dopyt

Najvýznamnejšími determinantami pre vývoj vnútorného dopytu sú mzda a zamestnanosť (pre konečnú spotrebu domácností); deficit štátneho rozpočtu a z neho plynúce výdavky štátneho rozpočtu (pre konečnú spotrebu štátnej správy); ponuka a cena úverov, kapitálové výdavky štátneho rozpočtu, ziskovosť podnikov a ich ochota reinvestovať získané prostriedky (pre vývoj tvorby hrubého fixného kapitálu). Tiež cenová hladina, inflácia a volebný cyklus sú faktormi, ktoré významne ovplyvňujú vnútorný dopyt. V popise prognózy bude ťažisko kladené na vývoj v roku 2003, pričom do ďalšieho obdobia (2004 – 2008) budú načrtnuté trendy vývoja.

Konečná spotreba domácností bude významne ovplyvňovaná situáciou v podnikoch. Očakávaná stagnácia zamestnanosti bude spôsobená takým rastom

¹ Prognóza zohľadňuje aj výsledky prác [1] a [2].

² Numerická časť tejto prognózy vznikala tesne pred vypuknutím vojny v Iraku, pričom dopad tejto vojny na svetovú ekonomiku ešte nie je známy ani v týchto dňoch. Preto je na mieste týmto smerom diskutovať možné alternatívy nami prezentovanej prognózy.

nových pracovných miest, ktorý nebude schopný kompenzovať pokles zamestnanosti v celom výrobnom sektore. Očakáva sa úbytok pracovných miest v štátnej správe a aj v štátom vlastnených organizáciách (železnice, elektrárne). Dokonca ani veľké súkromné podniky nebudú ušetrené pokračujúcim snahám o zvyšovanie produktivity práce³ a očakáva sa pokles v ich dopyte po práci (Slovnaft, Slovakofarma Hlohovec).

Miera nezamestnanosti by tak tento rok nemala poklesnúť, skôr naopak vplyvom rastu ponuky práce mierne narásť. Ani vo vývoji miezd sa nedá očakávať významná zmena, nakoľko očakávame rast nominálnej mzdy okolo 9 %. Pri 7,7%-nej inflácii odhadovanej na tento rok by rast reálnej mzdy mal stagnovať niekde pod úrovňou 1%. Stagnujúca zamestnanosť a stagnujúca mzda nebude vytvárať významné zdroje pre rast konečnej spotreby domácností. Tá by v roku 2003 podľa našej prognózy mala v stálych cenách narásť o 2,3%. Do ďalšieho obdobia očakávame postupné prevládanie pozitívnych trendov ako v zamestnanosti, tak aj v mzde a cenovom vývoji, čo by sa malo pozitívne odraziť na vývoji konečnej spotreby, ktorej rast by mal dosahovať hodnoty 3 – 4% ročne.

Tab. 1 – vývoj HDP a jeho determinantov

	2 003,0	2 004,0	2 005,0	2 006,0	2 007,0	2 008,0
absolútne hodnoty (mld.sk)						
HDP s.c.	759,5	790,0	823,1	859,3	889,4	923,3
Saldo ZO s.c.	-27,0	-30,2	-33,8	-35,8	-34,7	-34,8
vnútorný dopyt s.c.	785,9	819,5	856,4	894,4	923,4	957,5
HDP b.c.	1 173,9	1 326,1	1 428,4	1 531,3	1 653,6	1 780,1
saldo ZO b.c.	-75,7	-49,0	-67,6	-84,6	-88,5	-71,7
vnútorný dopyt b.c.	1 239,1	1 348,8	1 458,5	1 573,4	1 699,6	1 809,4
tempá rastu (%)						
HDP s.c.	2,9	4,0	4,2	4,4	3,5	3,8
HDP b.c.	9,3	13,0	7,7	7,2	7,9	7,6
konečná spotreba domácností s.c.	2,3	4,2	4,5	4,8	3,0	3,9
konečná vládna spotreba s.c.	1,7	1,7	1,9	3,8	2,3	2,0
tvorba hrubého fix.kapitálu s.c.	4,3	5,9	5,6	4,9	5,2	5,5
vnútorný dopyt s.c.	2,7	4,3	4,5	4,4	3,2	3,7

³ Faktormi, bližšie vysvetľujúcimi problematiku produktivitu sa zaoberá práca [5].

Pri vývoji *konečnej spotreby štátnej správy* sme zohľadňovali jednak vývoj deficitu a bežných výdavkov štátnej správy a jednak politického cyklu. Z toho vychádzajú dva základné predpoklady – postupné znižovanie deficitu na úroveň 3% z HDP a parlamentné voľby v riadnom termíne (rok 2006). Preto očakávame vývoj konečnej spotreby štátnej správy v stálych cenách na úrovni 1-2% ročne s výkyvom v roku 2006 s rastom 3,8%.

V oblasti *tvorby hrubého fixného kapitálu* považujeme stagnáciu v roku 2002 skôr za mimoriadny výkyv ako za nejaký signál k nastúpenému trendu. Očakávaný pokles nominálnych úrokových mier bude podporovať rast poskytnutých úverov. Zahraničné investície budú poväčšinou závislé na kofinancovaní zo strany štátneho rozpočtu, čo si bude vyžadovať dodatočné kapitálové výdavky. Tiež očakávaný pokles dani z príjmov bude pre firmy dobrým zdrojom pre ďalšie financovanie svojich investícií. Preto na rok 2003 prognózujeme rast investícií o 4,3%. Pre ďalšie roky to bude rast okolo 5-6% ročne.

Na rok 2003 tak vplyvom vyššie uvedených faktorov dynamika rastu *vnútorného dopytu* mierne poklesne (na 2,7%). Vplyvom postupného zlepšovania ako vnútorného prostredia podnikového tak aj vplyvom predpokladaného vstupu do EU sa dynamika vnútorného dopytu vráti na úroveň 3-4%.

Zahraničný obchod

Výsledné saldo zahraničnoobchodnej bilancie sa odohráva najmä na strane vývozu. Hlavnými faktormi pôsobiacimi na *vývoz* sa javí byť vývoj kurzu a vývoj zahraničného dopytu. Najmä na vývoj zahraničného dopytu sa názory v súčasnosti mierne líšia. My sa prikláňame k myšlienke pretrvávajúcej stagnácii v Európe a v USA, čo nijako neprospeje nášmu vývozu. Otázny ostáva vývoj zahraničného dopytu v súvislosti s vývojom na blízkom východe. Tiež kurzový vývoj sa javí skôr v neprospech našej cenovej konkurencieschopnosti. Náš vývoz môže byť podporený najmä pokračovaním prístupového procesu a tým zmenou referenčnej skupiny s ktorou sme cenovo komparovaní. Z týchto dôvodov neočakávame do budúceho obdobia výrazný rast vývozu. Ten by sa mal pohybovať niekde v okolí 4% ročne.

Dovoz je determinovaný jednak vnútorným dopytom a jednak exportom, nakoľko aj na to, aby sme vyviezli naše polovýrobky musíme zväčša doviesť suroviny na ich výrobu. Posilňovanie koruny vedie k ustáleniu cien dovozu, čo isto nebude pôsobiť proti rastu dovozu. Smerom k obmedzovaniu dovozu bude pôsobiť pomalý rast vnútorného dopytu a exportu a to najmä v roku 2003. Dovoz tak bude rásť tempom okolo 4% ročne.

Zmiernenie ako dovozu, tak aj vývozu a vplyv vnútorného dopytu a nami očakávané postupné ustáľovanie sa ekonomiky Slovenska sa odzrkadlí v stabilizácii **salda zahraničného obchodu**. Saldo v stálych cenách by sa mal pohybovať v intervale 27 – 36 mld. Sk, čo predstavuje 3-4% z HDP. Po zohľadnení cenového vývoja to bude 3-6% z HDP v bežných cenách.

HDP

Pôsobenie spomenutých faktorov bolo spojené do výslednej prognózy HDP. Vplyvom spomalenia rastu vnútorného dopytu a nami očakávaného spomalenia svetového dopytu po našom exporte bude aj náš HDP spomalený. Na rok 2003 prognózujeme rast vo výške 2,9%, čo sa blíži rastu v roku 2000. Vplyvom ustálenia a upokojenia ďalšieho vývoja prognózujeme rast v rokoch 2005 – 2006 na úrovni 4 – 4,4%. Z dôvodu nami očakávaných pokračujúcich reformách po voľbách v roku 2006 očakávame na roky 2007 – 2008 mierne spomalenie vývoja (3 – 3,3%)

Použitá literatúra:

- [1] PÁLENÍK, V. - KVETAN, V. - KRIVANSKÁ, K.: Aktualizácia variantných projekcií vývoja ekonomiky SR v strednodobom horizonte. Bratislava, Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky SAV 2002, EŠ 50, 48 s.
- [2] PÁLENÍK, V. - KRIVANSKÁ, K. – KOTOV, M.: Ekonometrické modelovanie a analýzy v externom sektore a v sektore verejných financií. Bratislava, Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky SAV 2002, EŠ 51, 139 s.
- [3] Strednodobý finančný výhľad na roky 2002 až 2005. Bratislava, MF SR 2002
- [4] Menový program na rok 2003 a výhľad na roky 2004 až 2006. Bratislava, NBS 2003, 64 s.
- [5] CHAJDIAK, J.: Analýza produktivity práce. Zborník: Slovenská štatistika súčasnosť a perspektívy, Smolenice, 10-12. 5. 2000, s. 104-107

Adresa autorov:

Doc. RNDr. Viliam Páleník, PhD.
vedúci odboru Ekonomického modelovania
Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky
Slovenská akadémia vied
Šancová 56
813 64 Bratislava
tel: 02 52 49 54 53/140
fax: 02 52 49 51 06
viliam.palenik@savba.sk

Ing. Vladimír Kvetan
Odbor ekonomického modelovania
Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky
Slovenská akadémia vied
Šancová 56
813 64 Bratislava
tel: 02 52 49 54 53/141
fax: 02 52 49 51 06
vladimir.kvetan@savba.sk

V. Páleník, J. Ďuraš:

Prognóza príjmov a výdavkov štátneho rozpočtu po zavedení daňovej reformy

Prognóza vývoja príjmov a výdavkov štátneho rozpočtu na obdobie 2003 až 2008 vychádza z výsledkov modelu ISWE03Q1 vytvoreného pre účely dopadovej štúdie vstupu SR do EU, pričom boli použité výsledky referenčného scenára. Prognóza predpokladá zavedenie daňovej reformy od 1.1.2004¹.

Zákonom o štátnom rozpočte na rok 2003 [3] boli stanovené celkové príjmy na 235,4 mld. Sk a výdavky na 291,4 mld. Sk, čo určilo rozpočtovaný schodok štátneho rozpočtu na rok 2003 vo výške 56,0 mld. Sk. Pre roky 2004 až 2006 sme zohľadnili zámer hospodárskej politiky deklarovaný v aktuálnom Strednodobom finančnom výhlade o postupnom znižovaní úrovne schodku štátneho rozpočtu s cieľom dosiahnuť naplnenie príslušného maastrichtského kritéria v roku 2006 [4].

U *celkových príjmov štátneho rozpočtu* v roku 2003 predikujeme ich výšku 233,8 mld. Sk, čo by znamenalo ich mierne nenaplnenie o 1,6 mld. Sk. Celkové daňové príjmy očakávame na úrovni 213,1 mld. Sk, čo by predstavovalo nenaplnenie o 2,6 mld. Sk.

Vývoj príjmov štátneho rozpočtu z jednotlivých daní v rokoch 2004 až 2008 bude do značnej miery ovplyvnený pripravovanou daňovou reformou, ktorá sa má uskutočniť v roku 2004. Zavedenie rovnej dane zo zisku pre fyzické a právnické osoby, zjednotenie sadzby DPH a zvýšenie spotrebných daní bude mať dopad na zníženie objemu vybraných priamych daní a zvýšenie objemu nepriamych daní. Tendencie vo vývoji hlavných daňových príjmov ukazuje Graf 1 a konkrétne údaje sú uvedené v Tabuľke 1.

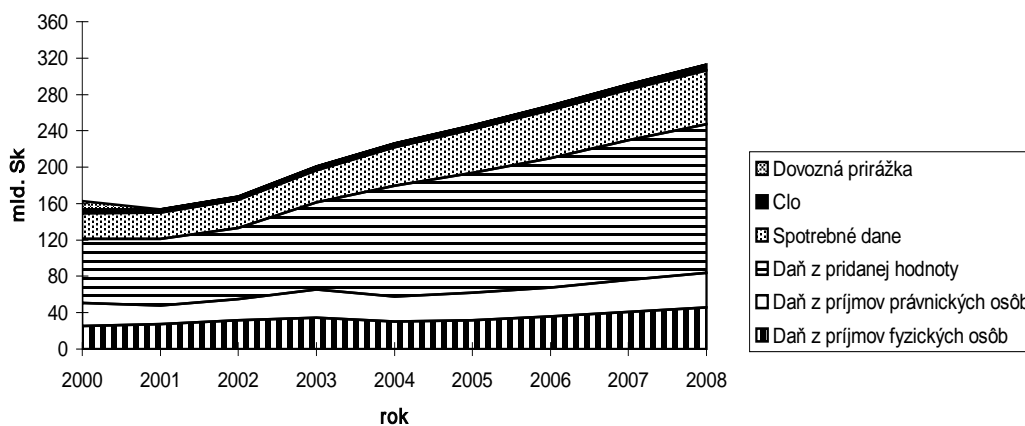
Pre *daň z príjmov fyzických osôb* (od roku 2004 daň zo zisku fyzických osôb) predikujeme v roku 2003 nárast o 16,6 %, v roku 2004 pokles o 13,1 %, v rokoch 2004 až 2008 rast 6 až 12 %. Pre rok 2004 očakávame príjem dane z príjmu fyzických osôb 30,2 mld. Sk, pričom medziročný pokles je spôsobený práve daňovou reformou.

¹ Zohľadnená variant daňovej reformy je uvedená v [1], pričom bol využitý scenár založený na predpoklade 19% DZ + 19% DPH. Využité boli pri tom aj poznatky, získané v [2].

Rast týchto daňových príjmov v období 2005 až 2008 je dôsledkom rastu očakávaného rastu nominálnych miezd (medziročne o 5 až 7 %) a miernym rastom zamestnanosti (zhruba 1,5 % ročne).

Daň z príjmov právnických osôb (od roku 2004 daň zo zisku právnických osôb) tvorí značne neistú zložku celkových daňových príjmov. Na rok 2003 predikujeme nárast o 9% na 30,5 mld. Sk. Vývoj v období 2004 až 2008 bude ovplyvnený reakciou právnických osôb na plánované zníženie sadzby dane. V roku 2004 očakávame pokles o 8,6% na 28 mld. Sk v rokoch 2005 až 2008 rast 7% až 11%, teda predpokladáme, že pokles sadzby dane bude mať v dlhšom horizonte priaznivý efekt na objem vybranej dane v dôsledku obmedzenia „daňovej optimalizácie“ a prostredníctvom efektu vyššieho domáceho dopytu.

Graf 1 – Vývoj hlavných daňových príjmov

V roku 2003 očakávame objem príjmov **dane z pridanej hodnoty** vo výške 96 mld. Sk (medziročný rast 17%) teda jej mierne nenaplnenie². V roku 2004 predikujeme príjem z dane z pridanej hodnoty 121 mld. Sk, čomu odpovedá medziročný rast o 26%, dôvodom tohto rastu je plánované zjednotenie sadzby DPH a zníženie hranice registrácie platcu DPH. V rokoch 2005 až 2008 prognózujeme jej rast o 7 až 8 % ročne, ktorý sa zakladá sa na raste konečnej spotreby domácností v b.c. o 7 až % ročne a konečnej spotreby štátnej správy o 4 až 7 % ročne.

Podobné vplyvy ako na výber dane z pridanej hodnoty budú pôsobiť aj na **spotrebné dane**. Na rok 2003 predikujeme rast príjmu zo spotrebných daní medziročne

² Príjmy z dane z pridanej hodnoty sú na rok 2003 rozpočtované vo výške 99 mld. Sk.

10 % na 35 mld. Sk³, očakávame mierne nenaplnenie. V dôsledku plánovaného zvýšenia všetkých spotrebných daní v roku 2004 očakávame ich výber v objeme 43 mld. Sk teda medziročne o 20% viac. Na roky 2005 až 2008 prognózujeme rast spotrebných daní o 13 až 6 % ročne.

Príjem štátneho rozpočtu z *cla* predstavuje len asi 2 % z daňových príjmov štátneho rozpočtu. Tieto výsledky sú referenčný scenár nevstúpenia do EU, preto príjem štátneho rozpočtu z cla v období 2003 až 2008 dosahuje 4 až 6 mld. Sk.

V prognózovanom období majú najväčší a aj rastúci podiel nepriame dane, mierne klesajúci podiel majú priame dane, podiel príjmov spojených s dovozom stagnuje.

Celkové výdavky v roku 2003 by mali podľa našich odhadov dosiahnuť 290 mld. Sk (pri fiškálnom deficite 56 mld. Sk), čo znamená medziročný rast o 6 %. Veľkosť výdavkov štátneho rozpočtu na ďalšie prognózované obdobie bude determinovaná príjmami a snahou vlády o znižovanie relatívneho rozpočtového schodku. Pri našich predpokladoch o príjmoch v horizonte 2003-2008 tak očakávame rast výdavkov štátneho rozpočtu v priemere 4 až 7 % ročne.

V strednodobom horizonte očakávame stagnovanie podielu príjmov štátneho rozpočtu na HDP, mierny pokles podielu jeho výdavkov na HDP čo povedie k pozvoľnému poklesu podielu schodku štátneho rozpočtu na HDP pod 3 %. V prípade zhruba vyrovnaného hospodárenia zvyšnej časti verejného rozpočtu by to mohlo v prognózovanom horizonte viesť k splneniu príslušného maastrichtského kritéria. Vzhľadom na náročnosť pripravovaných reforiem neočakávame rapídnejšie znižovanie schodkovosti štátnych financií.

³ Príjmy zo spotrebných daní sú na rok 2003 rozpočtované na 36 mld. Sk.

Použitá literatúra:

- [1] HRIVNÁKOVÁ, J. – ĎURAŠ, J. – KOTOV, M. – KVETAN, V.: Kvantifikácia dopadu daňovej reformy na daňové príjmy štátneho rozpočtu v roku 2004. Bratislava, Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky SAV 2003, EŠ 53, 45 s.
- [2] PÁLENÍK, V. – KOTOV, M. – BRUNOVSKÝ, P. – MRÁZ, M.: Simulácie vplyvov zmien vybraných daňových parametrov s využitím CGE modelov. Bratislava, EMPA, 2002, 60 s
- [3] Zákon NR SR zo 11. decembra 2002 o štátnom rozpočte na rok 2003. Z.z. č. 750/2002, čiastka 282, s. 8022-8040.
- [4] Strednodobý finančný výhľad na roky 2002 až 2005. Bratislava, MF SR 2002

Adresa autorov:

Doc. RNDr. Viliam Páleník, PhD.
vedúci odboru Ekonomického modelovania
Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky
Slovenská akadémia vied
Šancová 56
813 64 Bratislava
tel: 02 52 49 54 53/140
fax: 02 52 49 51 06
viliam.palenik@savba.sk

Mgr. Ján Ďuraš
Odbor ekonomického modelovania
Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky
Slovenská akadémia vied
Šancová 56
813 64 Bratislava
tel: 02 52 49 54 53/135
fax: 02 52 49 51 06
jan.duras@savba.sk

Tabuľka 1: Prognóza vývoja príjmov a výdavkov štátneho rozpočtu

	Absolútne hodnoty v mld. Sk							Tempá rastu v %						
	Skutočnosť	Odhad	Prognóza					Skutočnosť	Odhad	Prognóza				
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Daňové príjmy	188,8	213,1	235,3	255,1	277,8	301,7	324,3	14,4	12,8	10,4	8,4	8,9	8,6	7,5
- z toho:														
Daň z príjmov fyzických osôb	29,8	34,8	30,2	32,0	35,8	40,9	45,8	7,5	16,6	-13,1	6,0	11,6	14,4	11,8
Daň z príjmov právnických osôb	27,9	30,5	27,9	29,8	31,8	35,3	37,8	38,1	9,3	-8,6	6,8	7,0	10,8	7,2
Daň z pridanej hodnoty	82,2	96,2	121,5	131,8	142,3	153,3	163,9	11,8	17,0	26,3	8,5	8,0	7,7	7,0
Spotrebné dane	32,0	35,2	42,4	47,7	52,9	56,2	59,3	12,7	10,0	20,4	12,5	10,9	6,2	5,6
Dovozné clo	3,8	4,3	4,3	4,3	4,9	5,4	6,0	7,9	11,7	-0,3	1,6	12,6	11,2	10,1
Nedaňové príjmy	31,5	20,7	20,8	20,9	21,0	21,1	21,2	-21,7	-34,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Príjmy spolu	220,4	233,8	256,1	276,0	298,8	322,7	345,5	7,3	6,1	9,6	7,8	8,3	8,0	7,1
- v % HDP	20,5	19,9	19,3	19,3	19,5	19,5	19,4	-1,1	-3,0	-3,0	0,0	1,0	0,0	-0,5
Bežné výdavky	237,1	254,2	265,7	274,4	297,8	321,1	342,1	11,2	7,2	4,6	3,3	8,5	7,8	6,5
Kapitálové výdavky	32,5	33,3	35,6	37,0	39,9	41,7	43,0	18,0	2,3	7,0	4,1	7,8	4,4	3,3
Účasť na majetku a úvery	2,4	2,6	9,4	13,0	7,6	6,4	7,8	-73,2	7,7	267,0	37,5	-41,4	-15,2	21,8
Výdavky spolu	272,0	290,0	310,7	324,4	345,3	369,2	393,0	8,9	6,6	7,2	4,4	6,4	6,9	6,4
- v % HDP	25,3	24,7	23,4	22,7	22,5	22,3	22,1	0,4	-2,5	-5,1	-3,1	-0,7	-1,0	-1,1
Saldo štátneho rozpočtu	-51,6	-56,2	-54,6	-48,4	-46,4	-46,4	-47,4	16,4	8,8	-2,8	-11,3	-4,1	0,0	2,2
- v % HDP	-4,8	-4,8	-4,1	-3,4	-3,0	-2,8	-2,7	-4,5	-0,5	-14,0	-17,7	-10,6	-7,4	-5,1

Zdroj: MF SR, ŠÚ SR, výpočty autorov

Poznámka: Od roku 2003 je deficit vykazovaný v metodike ESA 95.

Krátkodobá prognóza štvrt'ročného objemu HDP na roky 2003 a 2004

Doc. Ing. Jozef Chajdiak, CSc.

Prognóza HDP v mld. Sk s. c. 1995

K prognóze vývoja štvrt'ročného objemu HDP v mld. Sk stálych cien roku 1995 sme použili regresný model:

$$\text{HDP} = 189.023 - 2.582*t + 0.062*t^2 - 6.862*S1 + 8.143*S2 + 8.629*S3$$

kde t je časová premenná, pričom t = 1 v prvom štvrt'roku 1993 a S1, S2 a S3 sú umelé premenné reprezentujúce 1., 2. a 3. štvrt'rok a údaje boli do modelu zahrnuté od 4. štvrt'roku 1998.

Výstup so štatistikami odhadu modelu je nasledujúci:

PROGNÓZA HDP (v mld. Sk stálych cien 1995)
kvadratický trend, sezónnosť umelé premenné

Model: MODEL1
Dependent Variable: HDPSC

Analysis of Variance

Source	DF	Sum of Squares	Mean Square	F Value	Prob>F
Model	5	1665.33721	333.06744	376.331	0.0001
Error	11	9.73543	0.88504		
C Total	16	1675.07264			

Root MSE	0.94077	R-square	0.9942
Dep Mean	174.22471	Adj R-sq	0.9915
C.V.	0.53997		

Parameter Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	T for H0: Parameter=0	Prob > T
INTERCEP	1	189.023781	11.03695049	17.126	0.0001
T	1	-2.581567	0.70645351	-3.654	0.0038
T2	1	0.062480	0.01101384	5.673	0.0001
S1	1	-6.861847	0.64432755	-10.650	0.0001
S2	1	8.142963	0.64477546	12.629	0.0001
S3	1	8.628813	0.64432755	13.392	0.0001

Z hodnôt vidíme štatistickú prípustnosť odhadnutého modelu, veľmi slušnú zhodu modelu a skutočnosti (R^2 sa rovná 0.9942).

Pôvodné (Dep. Var.) a vyrovnané hodnoty (Predicted Value) HDP sú v nasledujúcej časti výstupu:

Obs	Q	Dep Var HDPSC	Predict Value	Residual
1	98Q4	161.3	163.1	-1.7768
2	99Q1	158.0	156.7	1.3131
3	99Q2	173.1	172.3	0.8313
4	99Q3	173.4	173.5	-0.0934
5	99Q4	165.5	165.7	-0.2184
6	00Q1	159.9	159.8	0.0796
7	00Q2	176.3	176.0	0.3510
8	00Q3	177.8	177.7	0.0824
9	00Q4	170.8	170.4	0.3826
10	01Q1	164.7	165.0	-0.2912
11	01Q2	181.2	181.6	-0.3817
12	01Q3	184.0	183.8	0.1349
13	01Q4	177.4	177.1	0.3562
14	02Q1	171.1	172.2	-1.1014
15	02Q2	188.5	189.3	-0.8007
16	02Q3	191.9	192.0	-0.1240
17	02Q4	187.0	185.7	1.2565
18	03Q1	.	181.3	.
19	03Q2	.	199.0	.
20	03Q3	.	202.2	.
21	03Q4	.	196.4	.
22	04Q1	.	192.5	.
23	04Q2	.	210.6	.
24	04Q3	.	214.3	.
25	04Q4	.	209.1	.
26	05Q1	.	205.7	.

Sum of Residuals 0
Sum of Squared Residuals 9.7354
Predicted Resid SS (Press) 32.3549

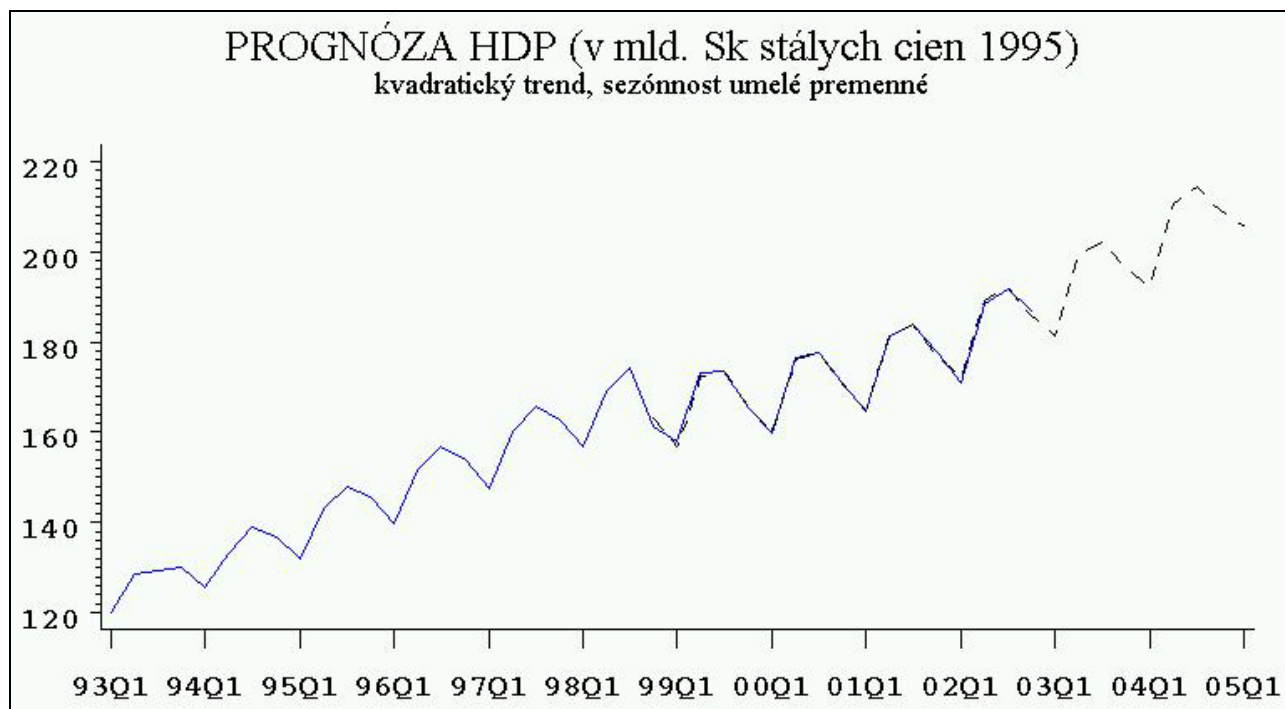
V stĺpci Predict Value sú podľa modelu odhadnuté hodnoty HDP v mld. Sk stálych cien roku 1995.

Výsledky prognózy HDP v mld. Sk s. c. 1995 spolu s indexmi rastu k rovnakému obdobiu prechádzajúceho roka sú nasledujúce:

	Skutočnosť	Prognóza	Rok	Tempo rastu
02q1	171.1			
02q2	188.5			
02q3	191.9			
02q4	187.0		738.5	
03q1		181.3	748.7	
03q2		199.0	759.2	
03q3		202.2	769.5	
03q4		196.4	778.9	105.5
04q1		192.5	790.1	105.5
04q2		210.6	801.7	105.6
04q3		214.3	813.8	105.8
04q4		209.1	826.5	106.1
05q1		205.7	839.7	106.3

V stĺpci Rok sú kľzavé ročné úhrny HDP skutočnosti, skutočnosti a prognózy a len prognózy (podľa dostupnosti údajov). V roku 2003 možno očakávať rast HDP o 5.5% a v roku 2004 až o 6.1 %. V prípade nedramatických zmien v ekonomickom prostredí je zrýchľujúci sa rast HDP v s. c. vcelku očakávaným výsledkom.

Grafická prezentácia výsledkov prognózy je na obr. 1.

Obr.1 Vývoj a prognóza vývoja HDP v mld. Sk s. c. 1995

Prognóza HDP v mld. Sk b. c.

Vývoj HDP v bežných cenách závisí od vývoja dvoch faktorov. Od vývoja fyzického objemu HDP (vývoj HDP v stálych cenách) a od vývoja zmeny cien (inflácie).

K odhadu HDPB v bežných cenách sme použili model:

$$\text{HDPB} = -84.295 + 1.252 \cdot \text{HDP} + 10.458 \cdot \text{INFK} + 1.332 \cdot t + 0.0003 \cdot t^3$$

kde t je časová premenná, pričom $t = 1$ v prvom štvrtroku 1993, údaje boli do modelu zahrnuté od 1. štvrtroku 1993, HDP je objem HDP v s. c. 1995 a INFK je bázický cenový index vyjadrujúci infláciu cez index spotrebiteľských cien k januáru 1989.

Údaje premenných HDP a INFK na prognózované obdobie 2003Q1 až 2005Q1 boli prevzaté z prognózy HDP v s. c. 1995 a vývoj inflácie bol expertne odhadnutý. Hodnoty medziročnej inflácie (INF12) pre jednotlivé štvrtroky sú špecifikované na báze medziročných mesačných hodnôt za tretí mesiac príslušného štvrtroku. Odhadnuté a určené hodnoty pre autoregresný model boli nasledujúce:

	INF12	INFK	HDP	t
03Q1	7.7	5.310	181.3	41
03Q2	8	5.337	199.0	42
03Q3	8	5.363	202.2	43
03Q4	7.8	5.390	196.4	44
04Q1	5.3	5.597	192.5	45
04Q2	5.3	5.625	210.6	46
04Q3	5.3	5.653	214.3	47
04Q4	5.3	5.681	209.1	48
05Q1	3.7	5.807	205.7	49

Výstup so štatistikami odhadu modelu je nasledujúci:

PROGNÓZA HDP (v mld. Sk bežných cien)

Model: MODEL1

Dependent Variable: HDPB HDPB

Analysis of Variance

Source	DF	Sum of Squares	Mean Square	F Value	Prob>F
Model	4	111770.24127	27942.56032	4834.710	0.0001
Error	35	202.28504	5.77957		
C Total	39	111972.52631			
Root MSE	2.40407	R-square	0.9982		
Dep Mean	184.52953	Adj R-sq	0.9980		
C.V.	1.30281				

Parameter Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	T for H0: Parameter=0	Prob > T
INTERCEP	1	-84.295276	15.19167686	-5.549	0.0001
HDP	1	1.252046	0.07119176	17.587	0.0001
INFLK	1	10.457863	4.04272243	2.587	0.0140
T	1	1.331668	0.33102085	4.023	0.0003
T3	1	0.000333	0.00005902	5.642	0.0001

Z hodnôt vidíme štatistickú prípustnosť odhadnutého modelu, veľmi slušnú zhodu modelu a skutočnosti (R^2 sa rovná 0.9982).

Pôvodné (Dep. Var.) a vyrovnané hodnoty (Predicted Value) HDPB sú v nasledujúcej časti výstupu:

Obs	Dep Var HDPB	Predict Value	Residual
1	94.961	91.548	3.4132
2	101.6	104.0	-2.4150
3	104.9	108.0	-3.1778
4	105.1	110.9	-5.8196

5	111.8	107.4	4.4093
6	120.2	118.8	1.4529
7	126.4	128.5	-2.1015
8	127.7	127.9	-0.2551
9	129.7	124.2	5.4813
10	142.8	139.8	2.9472
11	149.0	147.9	1.0714
12	147.4	147.2	0.2114
13	138.6	141.4	-2.8481
14	156.8	158.3	-1.4612
15	166.2	166.7	-0.5074
16	167.0	165.5	1.5148
17	159.9	159.6	0.2786
18	177.3	177.1	0.1665
19	187.1	186.4	0.6128
20	184.4	185.1	-0.6928
21	177.2	180.5	-3.3008
22	196.5	198.0	-1.4741
23	206.6	206.1	0.4920
24	194.7	192.6	2.1765
25	190.1	192.0	-1.8902
26	213.4	213.4	0.0514
27	219.4	218.6	0.8036
28	212.9	211.3	1.5200
29	206.1	209.2	-3.1385
30	231.9	232.1	-0.1796
31	238.9	236.5	2.4778
32	231.9	230.5	1.3731
33	227.1	227.7	-0.6636
34	252.4	251.4	1.0266
35	256.5	257.4	-0.8470
36	253.3	251.8	1.4812
37	244.8	247.5	-2.7105
38	272.7	272.2	0.5727
39	277.7	279.5	-1.8356
40	278.4	276.6	1.7841
41	.	275.8	.
42	.	301.3	.
43	.	308.7	.
44	.	304.9	.
45	.	305.5	.
46	.	331.9	.
47	.	340.3	.
48	.	337.7	.
49	.	338.4	.

Sum of Residuals	0
Sum of Squared Residuals	202.2850
Predicted Resid SS (Press)	269.0636

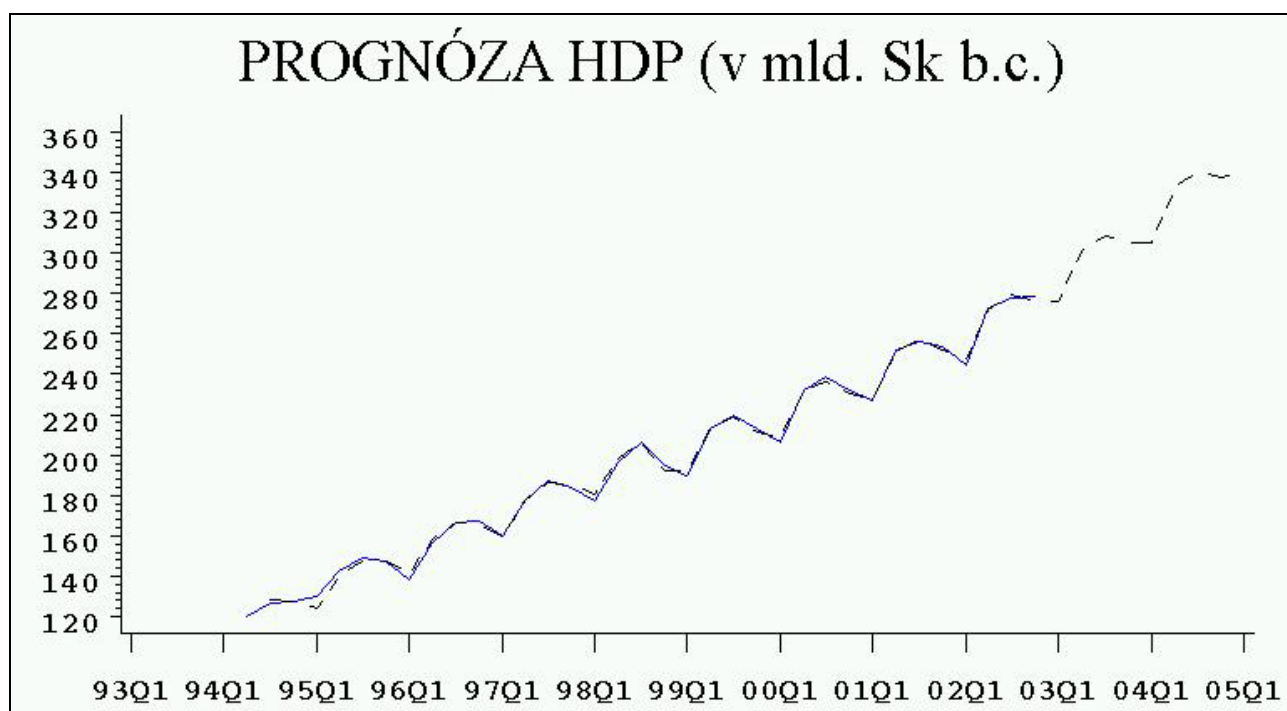
V stĺpci Predict Value sú podľa modelu odhadnuté hodnoty HDPB v mld. Sk bežných cien.

Výsledky prognózy HDP v mld. Sk bežných cien spolu s indexmi rastu k rovnakému obdobiu prechádzajúceho roka sú nasledujúce:

	Skutočnosť	Prognóza	Rok	Tempo rastu
02q1	244.8	244.8		
02q2	272.7	272.7		
02q3	277.7	277.7		
02q4	278.4	278.4	1073.6	
03q1		275.8	1104.6	
03q2		301.3	1133.2	
03q3		308.7	1164.2	
03q4		304.9	1190.7	110.9
04q1		305.5	1220.4	110.5
04q2		331.9	1251.0	110.4
04q3		340.3	1282.6	110.2
04q4		337.7	1315.4	110.5
05q1		338.4	1348.3	110.5

V stĺpci Rok sú kľzavé ročné úhrny HDPB skutočnosti, skutočnosti a prognózy a len prognózy (podľa dostupnosti údajov). V roku 2003 možno očakávať rast HDP v bežných cenách o 10.9 % a v roku 2004 o 10.5 %.

Grafická prezentácia výsledkov prognózy je na obr. 2.

Literatúra:

Chajdiak J., Ištvaníková A.: Metódy prognózovania ekonomického vývoja. STATIS, Bratislava 2000

Páleník V., Kvetan V., Krivanská K.: Aktualizácia variantných projekcií vývoja ekonomiky SR v strednodobom horizonte. Bratislava, Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky SAV 2002, EŠ 50, 48 s.

Páleník V., Krivanská K., Kotov M.: Ekonometrické modelovanie a analýzy v externom sektore a v sektore verejných financií. Bratislava, Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky SAV 2002, EŠ 51, 139 s.

Adresa autora:

chajdiak@euba.sk

Výhľady štátneho rozpočtu
Doc. Ing. Jozef Chajdiak, CSc.

Štátny rozpočet predstavuje centralizovaný peňažný fond, prostredníctvom ktorého sa tvoria, rozdeľujú a používajú peňažné prostriedky štátu. Štátny rozpočet zostavuje vláda. Určuje parametre ovplyvňujúce výšku príjmov, určuje, ktoré potreby sa budú hradiť z príjmov štátneho rozpočtu a ďalšie parametre ovplyvňujúce výšku výdavkov. Vyrovnanosť alebo prebytkovosť rozpočtu svedčí o vláde ako o dobrom hospodárovi. Keďže vláda má v parlamente, ktorý schvaľuje rozpočet na príslušný rok, väčšinu je zrejmá jednoznačná a s nikým nedeliteľná zodpovednosť vlády za kvalitu zostavenia rozpočtu a jeho naplnenia.

Z hľadiska prognózovania patrí štátny rozpočet, jeho príjmy, výdavky a saldo k typickým exogénnym veličinám. Vyrovnanosť, prebytkovosť, či schodkovitosť štátneho rozpočtu je predurčená politickými programami vládnych strán a čiastočne v menšej miere aj aktuálnym stavom, v ktorom sa nachádza ekonomika krajiny. Vlády priebežne v čase, vedome formulujú svoje ekonomické ciele, ktoré nachádzajú svoje vyjadrenie v aktuálnom stave plnenia rozpočtu resp. formulovania nového rozpočtu.

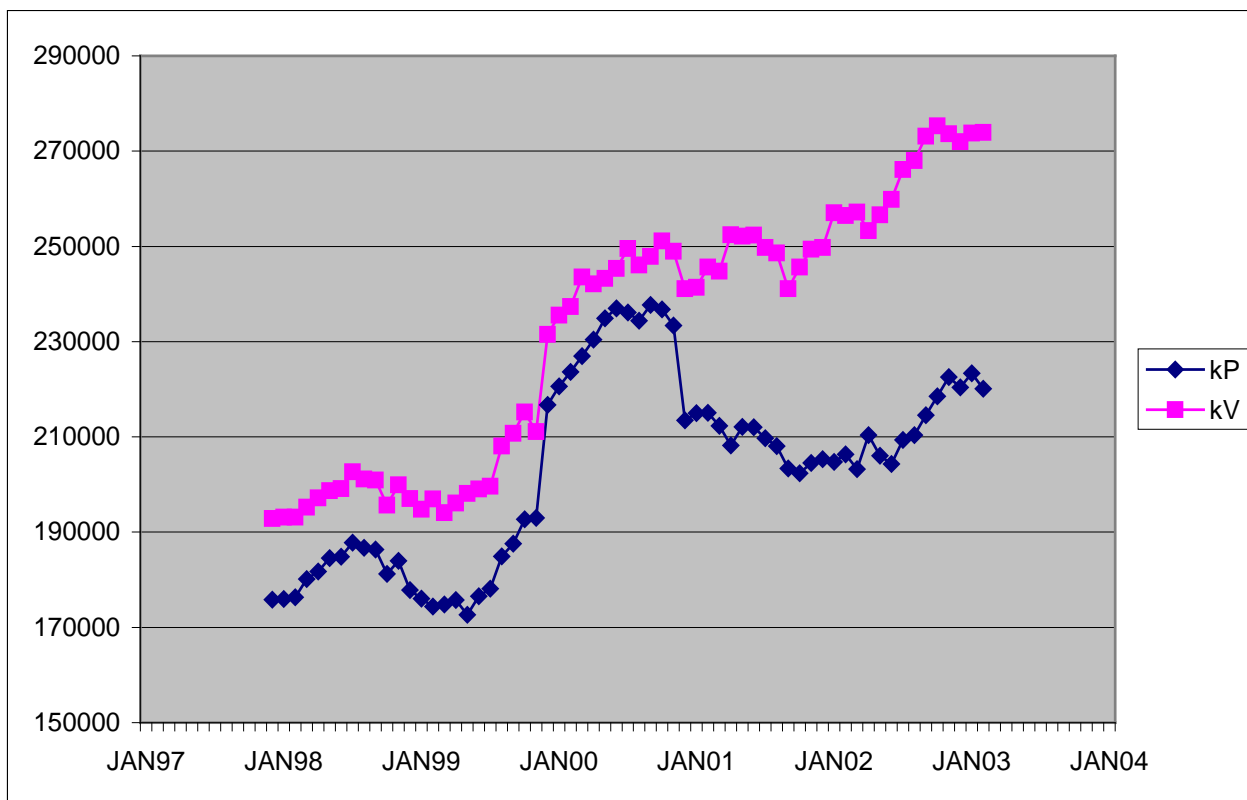
Napriek exogénnemu charakteru rozpočtu možno čiastočne predpovedať budúci vývoj nezávisle na explicitnej znalosti vládnej politiky. Určité tendencie majú svoje smerovanie a čiastočne naznačujú budúce správanie sa vlády a jej rozpočtu.

Doterajší vývoj

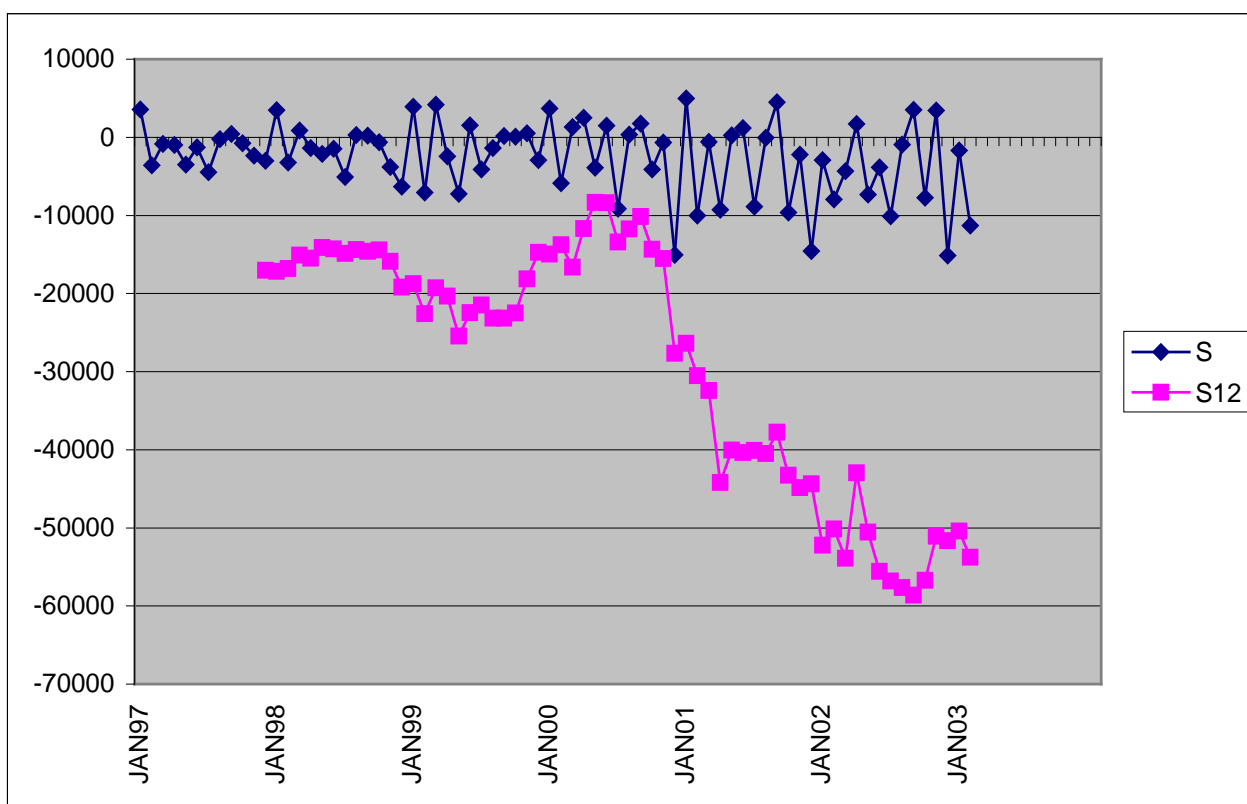
Na obr. 1 je znázornený vývoj kľzavých ročných príjmov a výdavkov štátneho rozpočtu od roku 1997. Vidíme trvalý rast veľkosti výdavkov prakticky o 80 mld. Sk a o niečo pomalší rast príjmov s nárastom za skúmané obdobie o 50 mld. Sk. Nožnice medzi príjmami a výdavkami sú stále otvorené a tendencia nenaznačuje, že by sa mali zavrieť.

Na obr. 2 je znázornený vývoj mesačných a kľzavých ročných sáld štátneho rozpočtu. Z kľzavých ročných hodnôt vidíme, že sme stále v oblasti schodkovitého hospodárenia štátneho rozpočtu a prepád, ktorý začal po máji 2000 nadobúda katastrofické rozmery a zdá sa, že sa nechce zastaviť.

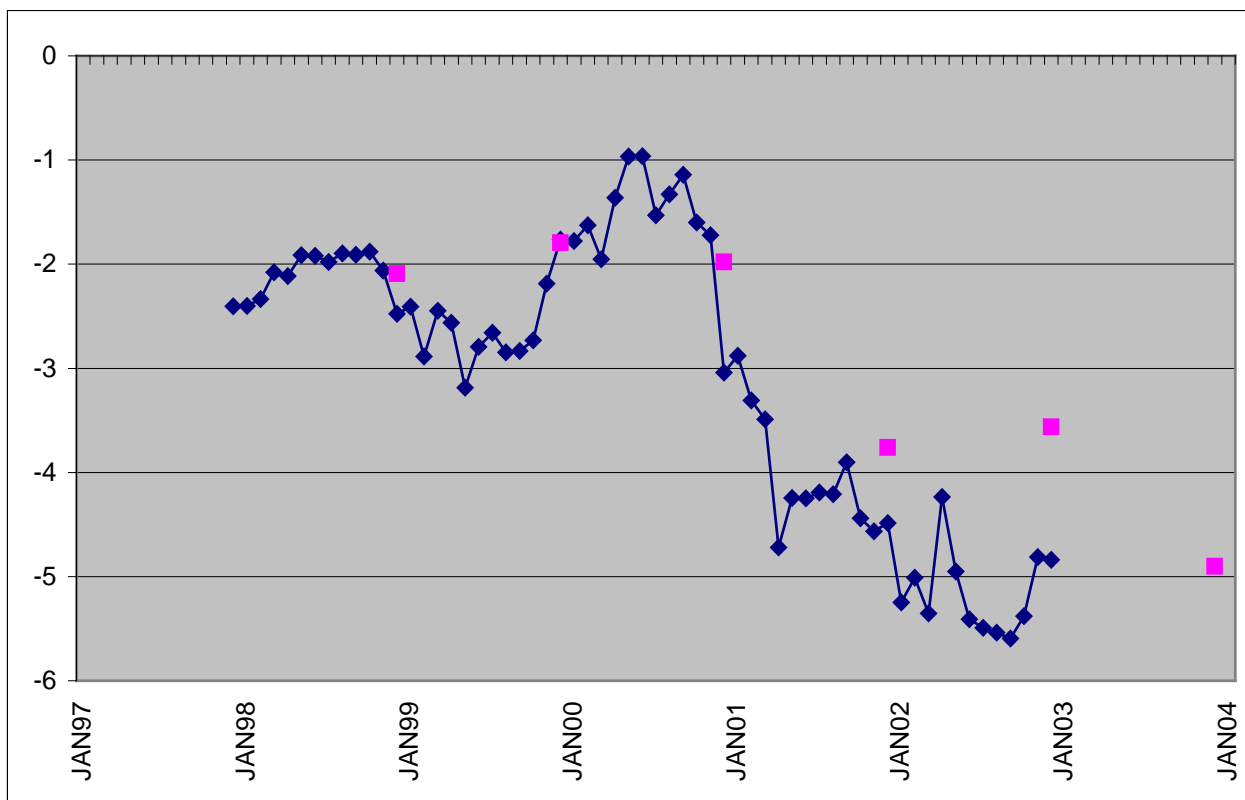
Na obr. 3 je znázornený vývoj podielu kľzavého ročného schodku štátneho rozpočtu a kľzavom ročnom objemom HDP (v %). Body znázornené kosoštvorčkami predstavujú dosiahnutú skutočnosť a štvorčky reprezentujú podiel schváleného schodku ku dosiahnutej skutočnosti HDP. Podobne ako na obr. 2 vidíme, že sa súčasný deficit pohybuje na úrovni okolo -5 %, čo o dve percenta prekračuje požiadavku na najhoršiu úroveň deficitu pre verejné rozpočty a o 5 percent prekračuje rozumnú úroveň deficitu.

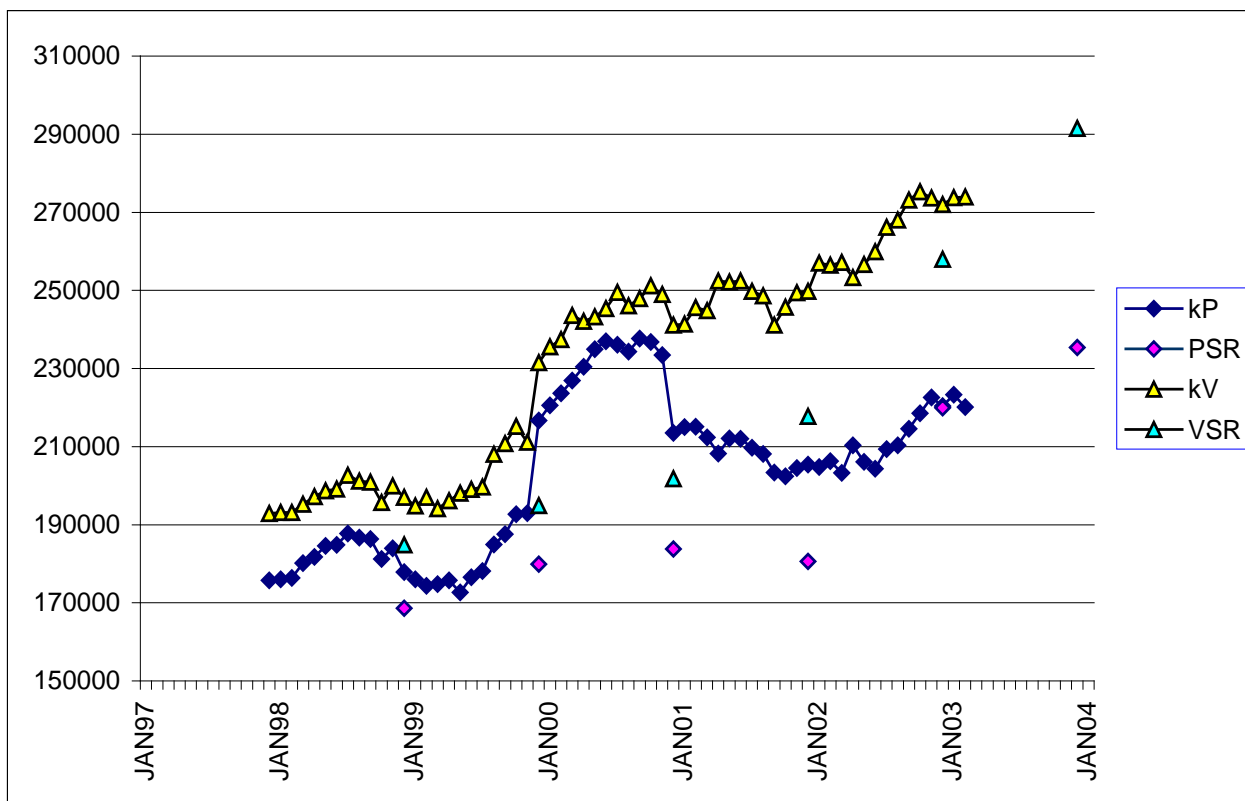
Obr. 1 Vývoj kľzavých ročných príjmov (kP) a výdavkov štátneho rozpočtu (kV)

Obr. 2 Vývoj mesačného (S) a kľzavého ročného schodku (S12) štátneho rozpočtu (v mil. Sk)

Obr. 3 Podiel kázavého ročného schodku štátneho rozpočtu a kázavom ročnom objeme HDP (v %; kosoštvorčeky – skutočnosť; štvorčeky – schválený rozpočet)

Obr.4 Vývoj skutočných a schválených príjmov a výdavkov štátneho rozpočtu v kázavých ročných tvaroch (v mil. Sk)

Na obr. 4 vidíme vývoj kľzavých ročných príjmov a výdavkov štátneho rozpočtu podľa dosiahnutej skutočnosti a v izolovaných bodoch za jednotlivé roky vo veľkosti Národnou radou SR schválených hodnôt. Trojuholníčky reprezentujú veľkosť výdavkov. Vidíme, že skutočnosť výdavkov bola v každom roku vyššia ako cifra schválená NR SR. Autor predpokladá, že táto tendencia sa zachová určite v tomto roku a dosť pravdepodobne aj budúcom roku. Požiadavky Európskej menovej únie by mohli v ďalšej budúcnosti realitu výdavkov priblížiť schválenému plánu. Veľkosť príjmov bola v skutočnosti vo väčšine rokov vyššia ako schválená hodnota. V poslednom roku sa však podarilo dosiahnuť zhodu skutočnej a plánovanej výšky príjmov. Autor predpokladá, že tento presnú zhodu plánu a reality príjmy dosiahnu aj v tomto a budúcich rokoch.

Z uvedeného vyplýva, že v roku 2003 by sa príjmy štátneho rozpočtu mohli pohybovať na úrovni pod 240 mld Sk a u výdavkov možno reálne predpokladať prekročenie výšky 300 mld. Sk, čo by znamenalo u schodku štátneho rozpočtu prekročenie úrovne 60 mld. Sk.

V ďalších rokoch pri štátnom rozpočte budú pôsobiť dve protichodné tendencie. Na jednej strane je to požiadavka na maximálne trojpercentný schodok verejných rozpočtov k HDP a z toho vyplývajúcej požiadavke zníženia schodku štátneho rozpočtu čo je podľa všetkého možné len znížením výdavkov štátneho rozpočtu. Na druhej strane je obrovský tlak na výdavky štátneho rozpočtu tak v smere živenia obrovského štátneho aparátu, veľmi časti zneužívaných sociálnych dávok a ako aj rozumným tlakom na dokončenie diaľničnej siete s prevádzkou za rozumné ceny pre vodičov. Je však zrejmé, že bez podstatnej racionalizácie štátneho aparátu a tiež ešte stále socialistických sociálnych dávok, je dosiahnutie vyrovnaného štátneho rozpočtu úloha skôr do rozprávok.

Adresa autora:
chajdiak@euba.sk

POHĽAD NA EKONOMIKU SLOVENSKA

Sergej Kozlík

V roku 2003 je možné očakávať oslabenie ekonomického rastu na 2,9% HDP v stálych cenách. Ako rozhodujúce faktory tohto oslabenia budú vystupovať :

- pokles konečnej spotreby, predovšetkým u obyvateľstva ako odraz vyššieho rastu cien a opatrení na spomalenie prírastku miezd s odrazom v zníženom trhovom priestore pre podnikateľský sektor
- nevýrazný prorastový vplyv verejných výdavkov v oblasti infraštruktúry, finančná redukcia motivačných mechanizmov v oblasti bytovej výstavby
- vyčerpanie súčasných rastových kapacít rozhodujúcich exportérov SR, ako sú Volkswagen, VSŽ, Slovnaft a pod..
- pokračujúca stagnácia hrubého fixného kapitálu (obdobne ako v roku 2002) v stálych cenách
- spomalenie ekonomického rastu Nemecka, Francúzska, USA a ďalších krajín v dôsledku konfliktu v Iraku
- podporne na ekonomický rast bude pôsobiť zníženého deficitu zahraničného obchodu ako dôsledok zníženého dopytu po zahraničných tovaroch a službách.

V oblasti štátneho rozpočtu v roku 2003 možno očakávať naplnenie základných rozpočtových cieľov, predovšetkým plánovaného deficitu. V dôsledku nižšieho ekonomického rastu než bola pôvodná rozpočtová úvaha, možno reálne predpokladať priame rozpočtové zapojenie v návrhu štátneho rozpočtu neuvádzaných nedaňových príjmov viazaných na deblokácie pohľadávok (podobne ako v roku 2002), resp. nepriamou formou, využitím zdrojov z doprivatizácie strategických podnikov pri riešení niektorých verejných schodkov, resp. záväzkov (podobne ako v predošlých rokoch).

V roku 2004 tendencia oslabenia ekonomického rastu bude pokračovať (odhad miery ekonomického rastu 2,1%) ako dôsledok povstupového šoku do

EÚ. Ten sa prejaví tlakom na cenovú hladinu, najmä poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, s odrazom v úrovni dopytu, úpadkom viacerých malých a stredných podnikov, ktorých konkurenčná schopnosť nebude zodpovedať novým podmienkam otvoreného trhu. Veľkým otáznikom bude pripravenosť SR na čerpanie povstupovej pomoci, a to nielen z hľadiska zvládnutia tvorby projektov, ale najmä z pohľadu reálnosti spolufinancovania pripravených projektov.

V rokoch 2005 – 2008 možno očakávať postupnú adaptáciu hospodárstva SR do nového európskeho priestoru vrátane prírastkov priamych zahraničných investícií. Preto v uvedenom období je možné uvažovať a postupnej, miernej akcelerácii slovenskej ekonomiky v rozmedzí 3,1 – 4,1%-nej medziročnej miery rastu.

Vývoj v oblasti štátneho rozpočtu v sebe skrýva ešte viac neznámych, než vývoj HDP. Okrem samotného vývoja ekonomických faktorov a dôsledkov vstupu do EÚ štruktúru a výšku príjmov ovplyvní pripravovaná reforma daňového systému. Úroveň deficitu štátneho rozpočtu, ale aj verejných financií, bude tiež bezprostredne ovplyvňovaná zvládnutím reforiem vo sfére verejného sektora a z toho vyplývajúcich úspor verejných zdrojov. Úlohou vlády preto bude pružne reagovať na vývoj príjmov štátneho rozpočtu, resp. zložiek verejných financií a aj prípadnými náležitými opatreniami (aj úspornými, aj stimulačnými) usilovať o naplnenie strednodobého cieľa, ktorým je stlačiť hranicu deficitu verejných financií pod 3% HDP. Z uvedených dôvodov som neuviedol predpokladané údaje o príjmoch a výdavkoch ŠR. Za meritórne pokladám smerovanie verejných financií k spomenutému strednodobému cieľu.

Hrubý domáci produkt a štátny rozpočet pohľadom analytikov ČSOB

Marek Gábriš, Petr Dufek

Po pomerne silnom raste domáceho dopytu, ktorý stimuloval rast ekonomiky v roku 2002 sa dá v roku 2003 očakávať prevzatie taktovky zahraničným dopytom. Naznačili to už údaje o HDP za štvrtý štvrťrok 2002. Napriek balíčku ekonomických opatrení nastupujúcej vlády by si hospodárstvo malo udržať relatívne slušnú dynamiku. Vzhľadom na vyššiu infláciu spôsobenú ďalšími dereguláciami, ale aj očakávanými reformami v oblasti školstva a zdravotníctva, sa dá predpokladať výrazne nižší rast reálnych miezd (respektíve ich stagnácia). Vzhľadom na tento fakt nemožno čakať výraznú podporu zo strany spotreby domácností. Rovnako sa dá čakať nižší vplyv spotreby štátnej správy na rast HDP, vzhľadom na počiatočnú fázu nového politického cyklu. Aj preto, že vláda kvôli reformám obmedzila výdavky.

Motorom rastu by sa teda mali stať opäť investície a čistý export. Priaznivejšie investičné prostredie sa vytvorilo v závere roku 2002, keď Slovensko dostalo pozvánku do euroatlantických štruktúr – NATO a EÚ. Nepochybniteľný smer Slovenska a vidina skorého začlenenia už teraz prispieva k intenzívnejšiemu záujmu o krajinu zo strany zahraničných investorov. Ide predovšetkým o väčší pocit bezpečnosti týchto investorov v krajine, ktorá je súčasťou širšieho spoločenstva na ktoré sú zvyknutí. Vlode sa už v tomto smere zaznamenala prvé úspechy, keď sa jej podarilo prilákať ďalšiu automobilku európskeho významu. Slovensko tak má šancu postupne dobiehať okolité krajiny v príleve zahraničných investícií na zelenej lúke. Argumentom je predovšetkým odbúranie politickej neistoty a nesporné komparatívne výhody krajiny (poloha v strede Európy, dostatok relatívne lacnej a skúsenej pracovnej sily, investičné stimuly,...). Ďalším predpokladom na rozbehnutie ďalšieho investičného boomu je razantný pokles úrokových sadzieb v závere roka. Nižšie úrokové sadzby by mohli stimulovať firmy k rozbehnutiu ďalších investícií. Navyše je možné, že

investičné akcie boli v minulom roku zbrzdené kvôli očkávaným parlamentným voľbám.

Napriek slabému rastu v západnej Európe, ktorá je hlavným cieľom slovenského exportu, očakávame jeho dobré výsledky. Naznačujú to už prvé čísla obchodnej bilancie v tomto roku. Dôvodom je podľa nášho názoru rozšírenie exportných kapacít a produktových radov v kľúčových odvetviach ekonomiky.

Čo sa týka hospodárskeho rastu v nasledujúcich rokoch, mal by ostať relatívne silný. Ovplyvňovať ho budú najmä reforma dôchodkového systému, reformy v zdravotníctve a školstve a samozrejme daňová reforma. Roky 2003 – 2004 budú pod vplyvom deregulácií a teda vyššej inflácie. Po ich odoznení by však inflácia mala výraznejšie spadnúť. To samozrejme spôsobí pomalší rast reálnych miezd a teda zároveň slabší impulz zo strany spotreby. Najvýznamným impulzom by však mal byť skorý a nepochybniteľný vstup Slovenska do NATO a EÚ.

V rokoch 2005 – 2006 sa dá, vzhľadom na doterajšie skúsenosti s hospodárskou politikou typu brzda – plyn, očakávať určitý impulz zo strany verejnej spotreby. Ten by však mal byť brzdený snahou o splnenie záväzku vlády o neprekročenie limitu 3 % deficitu verejných financií podielom na HDP. Táto podmienka je nevyhnutná vzhľadom na pravdepodobnú snahu o prijatie spoločnej európskej meny v roku 2008.

Roky 2007 a 2008 už budú ovplyvnené pravdepodobným zapojením sa do mechanizmu ERM2 a plnením Maastrichtských kritérií. V tejto súvislosti chceme upozorniť na jednu vec. Jedná sa o pravdepodobné posilňovanie domácej meny vyplývajúcej zo zlepšovania obchodnej bilancie, ale aj prílevu zahraničných investícií. Zrejme sa nevyhneme tomuto trendu podobne ako napríklad susedná Česká republika. Dôležité však bude, aby tempo zhodnocovania nebolo príliš rýchle. V tomto prípade môže totiž prísť k dopadom na hospodársky rast krajiny. Posilňovanie meny môže mať dva efekty. Súčasný trend zhodnocovania je podporovaný naštartovaním zlepšovania

externej nerovnováhy (lepšie výsledky obchodnej bilancie, respektíve bežného účtu). Ide predovšetkým o silný export rozšírenia exportných kapacít (vyššie investície v minulých mesiacoch a rokoch). Vyššia produktivita v týchto odvetviach ekonomiky tak vedie k zhodnocovaniu meny. Následne silnejší kurz pritvrdí podmienky exportérom v ostatných odvetviach, čo ich prinúti zvyšovať produktivitu práce. Inverzný Balassa-Samuelsonov efekt tak povedie k ďalšiemu zhodnocovaniu meny. Druhá varianta je, že rast produktivity v spomínaných odvetviach spôsobí takzvanú holandskú chorobu. Čiže stratu konkurencieschopnosti niektorých exportérov, neschopných zvyšovať svoju produktivitu. Vzhľadom na súčasné výsledky zahraničného obchodu a priemyslu sa zatiaľ nedomnievame, že exportérom hrozí strata konkurencieschopnosti.

Problematika štátneho rozpočtu ako najväčšej zložky verejných financií taktiež úzko súvisí s hospodárskym rastom. Najmä v minulosti sme boli svedkami pomerne silného vplyvu verejných výdavkov na tvorbu HDP. Zároveň sa však objavoval problém dvojitého deficitu. Súčasného rastu fiškálneho schodku a schodku na bežnom účte. Problém navyše spočíva aj v metodike. Keďže Slovensko chce vstúpiť do EMÚ, musí splniť konvergenčné kritériá. Jedným z nich je podmienka neprekročiť 3-percentný podiel deficitu verejných financií na HDP. Je to však podľa metodiky Eurostatu, ktorá je oveľa prísnejšia ako doteraz používaná metodika. Napríklad podľa pravidelnej hodnotiacej správy EÚ dosiahlo v roku 2000 Slovensko nelichotivý výsledok $-12,8\%$ a v roku 2001 $-5,6\%$. Vláda však v tejto oblasti robí pokroky a už v roku 2004 chce vykazovať schodky podľa tejto metodiky, čo je chvályhodné. Rovnako je potešiteľná snaha do roku 2006 zredukovať deficit na úroveň 3% z HDP. Zároveň by sme chceli upozorniť na náklady prechodu na nový penzijný systém, ktoré by sa podľa nášho názoru nemali vzhľadom na ich charakter započítavať do deficitu, ktorý je jedným z Maastrichtských kritérií. Inak bude totiž veľmi problematické splniť tot kritérium na vstup do EMÚ.

AKO VNÍMA EKONOMICKÚ SITUÁCIU NA SLOVENSKU SPOTREBITEĽ

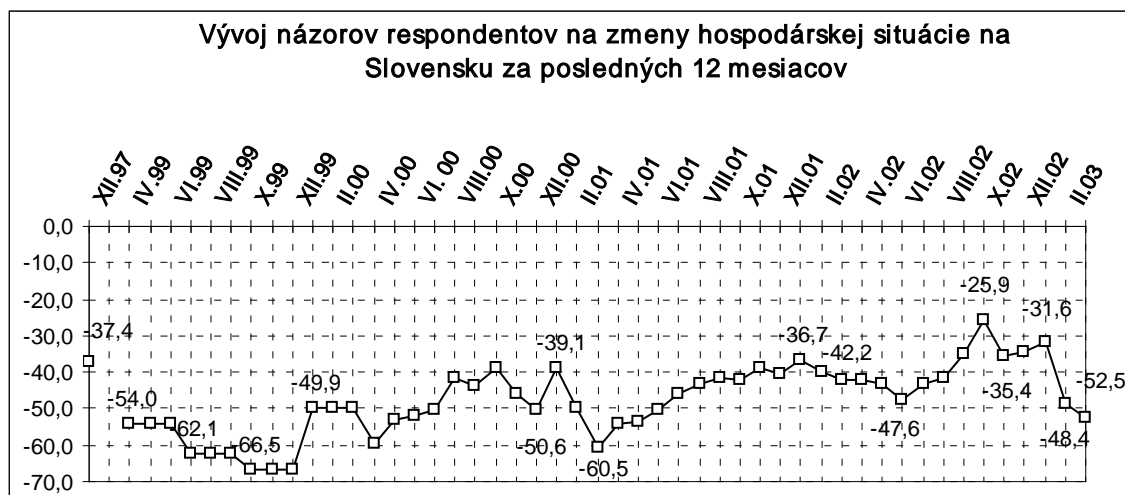
Valéria Bezáková, Ústav pre výskum verejnej mienky pri ŠÚ SR

Spotrebiteľský barometer je prieskumom verejnej mienky, v ktorom sa sledujú spotrebiteľské nálady občanov starších ako 16 rokov. Toto zisťovanie je súčasťou medzinárodného programu, v rámci ktorého sa skúmajú názory investorov, výrobcov, obchodníkov, poskytovateľov služieb a spotrebiteľov. Tie vo svojom súhrne slúžia ako podklad na predpoveď ekonomického vývoja jednotlivých krajín i väčších územných celkov. Do programu sú zapojené členské štáty EÚ i štáty, ktoré sa o toto členstvo uchádzajú. Prieskumy sú koordinované a podporované Riaditeľstvom pre ekonomické a finančné záležitosti Európskej komisie. Zisťovania u spotrebiteľov začal Ústav pre výskum verejnej mienky pri ŠÚ SR pravidelne uskutočňovať v apríli 1999 najprv so štvrťročnou, neskôr s mesačnou periodicitou. Prostredníctvom 15 indikátorov sa sledujú názory obyvateľov na finančnú situáciu v domácnosti, úmysly investovať, ale aj mienka o súčasnom dianí v ekonomike a očakávania jej ďalšieho vývoja. Počas prvej marcovej dekády 2003 na otázky odpovedalo 1297 občanov SR reprezentujúcich populáciu Slovenska od 16 rokov vyššie v znakoch: pohlavie, vek, vzdelanie, národnosť, veľkosť bydliska a kraj. V tejto informácii sa pristavíme pri tej časti Spotrebiteľského barometra, v ktorej verejnosť posudzuje zmeny celkovej ekonomickej situácie za posledných 12 mesiacov a odhaduje jej vývoj v nasledujúcom období. Výsledky sú uvedené v prepočítanej podobe koeficienta, ktorý nadobúda hodnoty z intervalu od -100 (v prípade, ak sú všetky výroky oslovených osôb maximálne nepriaznivé) do +100 (v opačnom prípade, ak sú všetky výroky maximálne priaznivé).

Hodnotenie doterajšej hospodárskej situácie na Slovensku

Vo vyjadreniach respondentov o doterajšom vývoji hospodárstva na Slovensku dlhodobo prevládajú záporné odpovede nad kladnými, čo sa prejavuje záporným znamienkom prepočítaného indikátora. Keď si všimneme jeho priebeh v uplynulých 12 mesiacoch (graf č. 1), do júna 2002 možno sledovať mierne narastanie nedôvery, ktorá potom v predvolebnej kampani postupne ustupovala až do októbra 2002, kedy bol zaznamenaný dokonca historicky najpriaznivejší výsledok na úrovni -25,9. Po oznámení restriktčných zámerov novej vlády a samotnom zvýšení cien energií a úprave sadzieb DPH kritické ohlasy začali opäť pribúdať. Po februárovom skoku o 16,8 bodu, sa indikátor oproti minulému mesiacu posunul o ďalších 4,1 bodu, čím sa aktuálna hodnota (-52,5) stala najnepriaznivejším výsledkom za posledných 22 mesiacov.

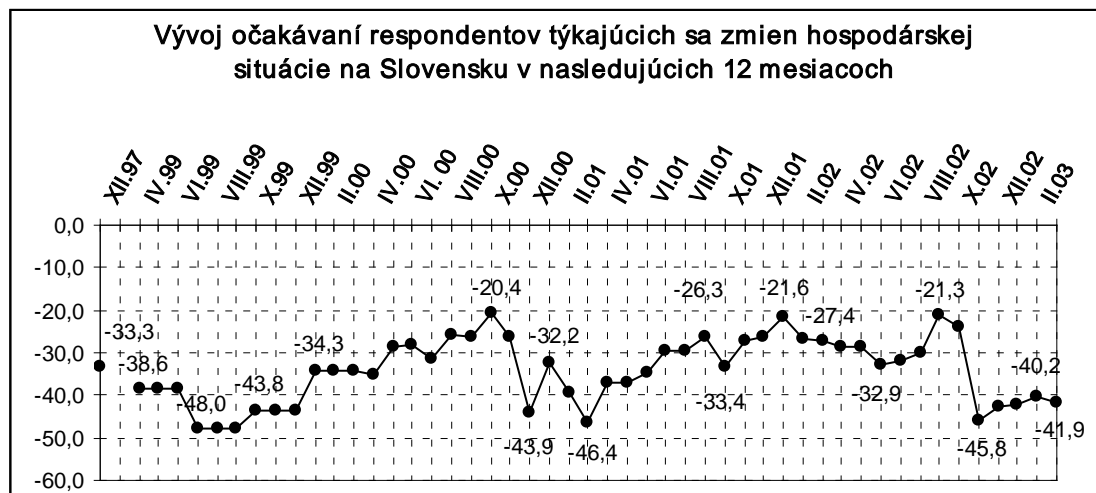
Graf č. 1

Očakávaný vývoj ekonomiky na Slovensku

Podobný pohyb ako pri doterajšej hospodárskej situácii bol zaznamenaný aj v očakávaniach jej ďalšieho vývoja. Od začiatku roka do júna 2002 pozvoľne pribúdali pesimistické názory občanov. V predvolebnom období došlo k zlepšeniu očakávaní o 11,6 bodu (na septembrových -21,3). Na oznámenie priorít koalície, ktorá sa sformovala po voľbách v septembri 2002, reagovali obyvatelia v priebehu dvoch mesiacov zvýšením nedôvery o 24,5 bodu, takže v novembri 2002 mal indikátor prepočítanú hodnotu -45,8. Aktuálny údaj (-41,9) je relatívne priaznivejší ako v novembri, no významne sa od neho neodlišuje. Oba výsledky boli v marci 2003 situované pod hladinou svojich dlhodobých priemerov.

Graf č. 2

Hodnotenia a očakávania vývoja hospodárskej situácie v členských štátoch EÚ

Generálne riaditeľstvo pre ekonomické a finančné záležitosti Európskej komisie každý mesiac (s výnimkou augusta) vydáva publikáciu Výsledky podnikateľských a spotrebiteľských prieskumov (Business and Consumer Survey Results), v ktorej uverejňuje údaje o vývoji ekonomického indikátora (Economic sentiment indicator) vyrátaného na základe zozbieraných názorov v oblasti priemyslu, stavebníctva, obchodu a u spotrebiteľov za každý štát, i za Európsku úniu ako celok. Zároveň poskytuje aj podrobnejšie výsledky za prieskumy a jednotlivé indikátory, zatiaľ však iba pre členské krajiny. Z nich vyberáme.

V marci pred rokom občania členských štátov EÚ hodnotili doterajší vývoj hospodárskej situácie vo svojej krajine číslami od -42 do -2. Tento rok sa hodnoty posunuli nižšie, do intervalu medzi -73 a -11. Podľa dostupných údajov bola v marci 2003 najväčšia nespokojnosť s vývojom ekonomiky v krajine v Holandsku (-73), v Portugalsku (-59) a Spolkovej republike Nemecko (-58), relatívne zhovievavejšie hodnotenia poskytli obyvatelia Fínska (-11), Dánska (-14) a Švédska (-24). Marcová hodnota pre Slovensko (-53) je relatívne priaznivejšia ako v Holandsku, Portugalsku a Nemecku a od priemeru pre členské štáty EÚ (-46) sa v tomto prípade nelíši nejako výrazne (o 7 bodov). Údaje možno porovnať v tabuľke na nasledujúcej strane.

Z tabuľky ďalej vyplýva, že aj v laických hospodárskych prognózach obyvateľov členských štátov Európskej únie v porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka pesimizmus vzrástol. Hodnota indexu o očakávanom hospodárskom vývoji za EÚ ako celok sa zhoršila o 18 bodov, z hodnoty -8 na aktuálnych -26. V marci 2003 sa údaje za jednotlivé krajiny pohybovali v intervale od -51 (Portugalsko) do -5 (Fínsko). Vo všetkých členských štátoch teda prevládala pesimizmus nad optimizmom, aj keď v očakávaniach budúceho vývoja ho bolo menej ako v hodnoteniach doterajšieho ekonomického vývoja. Aktuálna hodnota indikátora

na Slovensku (-42) bola síce relatívne priaznivejšia ako v Portugalsku, ale od EÚ ako celku delila Slovensko vzdialenosť 16 bodov.

Indikátor	Ako sa vyvíjala hospodárska situácia v štáte v uplynulých 12 mesiacoch		Ako sa bude vyvíjať hospodárska situácia v štáte v nasledujúcich 12 mesiacoch	
	marec 2002	marec 2003	marec 2002	marec 2003
obdobie				
Belgicko	-26	-51	+2	-27
Dánsko	-2	-14	+3	-11
Spolková republika Nemecko	-42	-58	-17	-29
Grécko	-25	-41	-15	-34
Španielsko	-10	-27	-6	-18
Francúzsko	-25	-45	-14	-31
Írsko	-25	-50	-13	-31
Taliano	-16	-51	+3	-17
Luxembursko	-9	-35	+2	-24
Holandsko	-34	-73	-7	-35
Rakúsko	-25	-41	+2	-11
Portugalsko	-39	-59	-25	-51
Fínsko	-3	-11	+5	-5
Švédsko	-8	-24	+11	-6
Veľká Británia	-15	-33	-8	-29
Európska Únia spolu	-24	-46	-8	-26
<i>Slovensko</i>	<i>-42</i>	<i>-53</i>	<i>-27</i>	<i>-42</i>

Zhrnutie

Po nástupe novej vlády v súvislosti s jej reštrikčnými zámermi došlo v názoroch občanov na ekonomiku SR k posunom, ktoré svedčia o výraznejšom zvýšení nedôvery a pesimizmu vo verejnej mienke. Hodnotenia doterajšieho vývoja hospodárskej situácie na Slovensku sa medziročne zhoršili o 10,3 bodu. Pri očakávaniach jej budúceho vývoja je rozdiel ešte výraznejší (14,5 bodu).

Podľa údajov ŠÚ SR v 1. štvrťroku 2002 vzrástlo HDP v stálych cenách (roku 1995) o 3,9 %. Odpovede respondentov v prieskume Spotrebiteľský barometer naznačujú, že tohtoročný výsledok vývoja HDP v 1. štvrťroku bude nepriaznivejší ako pred rokom.

Pohľad na predošlé konferencie POHĽADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA

Doc. Ing. Jozef Chajdiak, CSc., RNDr. Ján Luha, CSc.
Slovenská štatistická a demografická spoločnosť

Prvý ročník konferencie POHĽADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA sa uskutočnil v roku 2001. Vzhľadom na pozitívny ohlas účastníkov tejto konferencie bol v roku 2002 zorganizovaný i druhý ročník. Ukázalo sa, že zameranie a koncepcia konferencie je veľmi zaujímavé a tak vznikol zámer zaradiť túto konferenciu do stáleho programu činnosti Slovenskej štatistickej a demografickej spoločnosti. Pre účastníkov tretieho ročníka sme pripravili stručný pohľad na prvé dva ročníky konferencie.

POHĽADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2001

Slovenská štatistická a demografická spoločnosť zorganizovala 22. 2. 2001 v hoteli Fórum v Bratislave konferenciu Pohľady na ekonomiku Slovenska pod záštitou podpredsedu vlády Ivana Mikloša. Konferencie sa zúčastnilo vyše 150 účastníkov - predstavitelia štátnej správy a samosprávy, poslanci Národnej rady SR, zástupcovia zamestnávateľov a odborový predstavitelia, predstavitelia podnikovej sféry, vysokých škôl a výskumných ústavov, študentov, predstavitelia tlače a iní odborníci. Konferencia sa zamerala na tri okruhy problémov:

1. prognózy vývoja HDP a námety na jeho rast,
2. prognózy vývoja nezamestnanosti a námety na zabezpečenie jej poklesu,
3. prístupový proces k euro – problémy a námety.

Konferenciu otvoril a rokovanie k 1. Okruhu problémov viedol Peter Mach, predseda Štatistického úradu SR a predseda Slovenskej štatistickej a demografickej spoločnosti. S úvodným referátom vystúpil k problematike konferencie podpredseda vlády SR Ivan Mikloš.

S príspevkami k 1. okruhu problémov vystúpili: J. Haluška (Infostat), V. Páleník (Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky SAV (ÚSSE SAV)), P. Karas (Prognostický ústav SAV (PÚ SAV)), I. Šujan (ÚSSE SAV), J. Chajdiak (Ekonomická univerzita (EU)), P. Ševcovic (Národná banka Slovenska (NBS)), M. Barto (Slovenská sporiteľňa (SISp)), P. Dufek (Československá obchodná banka (ČSOB)), J. Tóth (ING Bank). V tejto časti vystúpila tiež M. Bohatá, predsedníčka Českého štatistického úradu, ktorá sa vyjadrila k prerokovávaným témam z pohľadu podmienok Českej

republiky, vystúpenie doplnila aktuálnymi informáciami z príprav sčítania obyvateľov, domov a bytov v ČR.

Na záver 1. časti konferencie ospravedlnil P. Mach z ďalšej účasti z dôvodov pracovnej zaneprázdnenosti I. Mikloša, seba a M. Bohatú. Ďalšie časti konferencie viedol M. Cár (Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny). Kvôli úplnosti uvedieme prehľad prednášajúcich, ktorí sa vyjadrili ku ďalším problémovým okruhom.

K 2. okruhu vystúpili: M. Olexa (Infostat), V. Kvetan (ÚSSE SAV), P. Karas (PÚ SAV), I. Šujan (ÚSSE SAV), J. Chajdiak (EU), M. Barto (SISp), Ľ. Odór (ČSOB), J. Tóth (ING Bank) a nakoniec uvádzame zoznam referujúcich ku 3. okruhu: V. Páleník (ÚSSE SAV), P. Karas (PÚ SAV), J. Chajdiak (EU), P. Ševčovic (NBS), Ľ. Odór (NBS) a J. Tóth (ING bank).

Stručne sa zmienime o obsahovej náplni jednotlivých problémových okruhov.

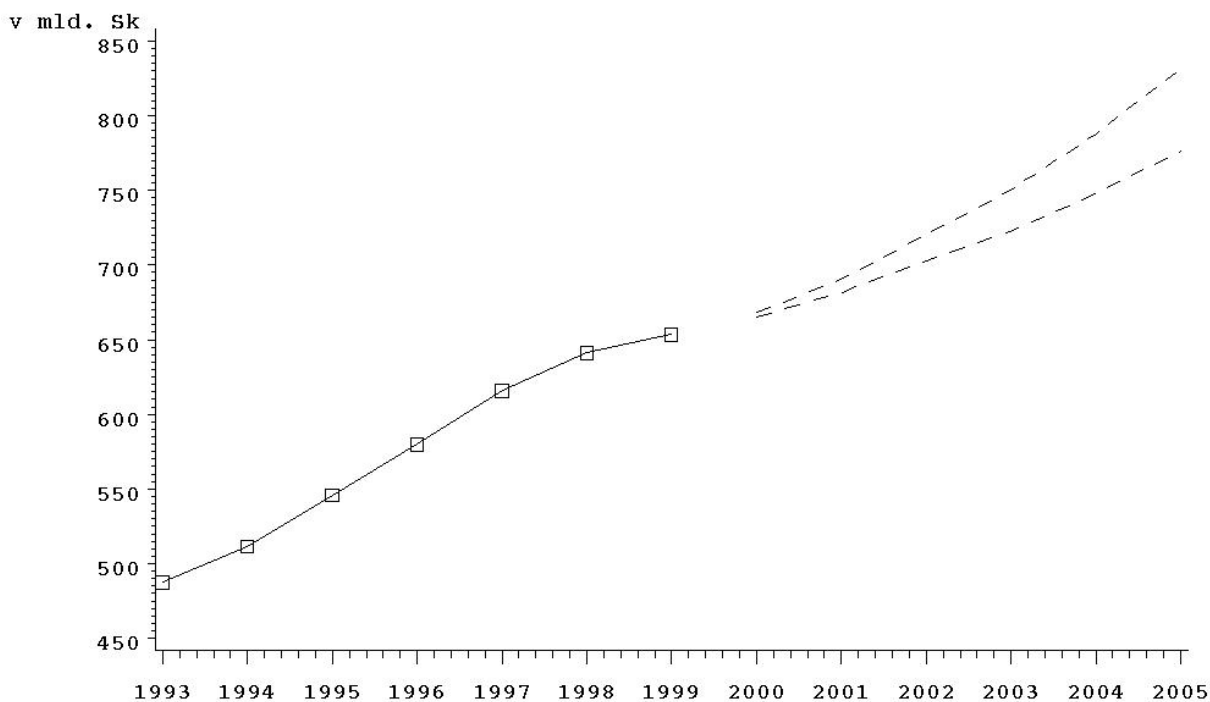
V rámci 1. okruhu bola jednou z tém, problematika hospodárskeho rastu meraného objemom HDP (v s. c. 1995, v metodike ESA95). Výsledky prognóz jednotlivých autorov sú v tab. 1. Tab. 2 obsahuje minimálnu a maximálnu verziu rastu HDP z uvedených prognóz. Údaje tab. 2 sú prezentované aj na obr. 1.

Tab.1 Prognóza vývoja ročného objemu HDP (v mld. Sk. s. c. 1995, metodika ESA95, v %)

Rok	Barto		ČSOB		Chajdiak		Infostat		Kárász	
1999	653,3	Rast	653,3	Rast	653,3	Rast	653,3	Rast	653,3	Rast
2000	667,7	2,2	665,1	1,8	668,1	2,3	665,7	1,9	667,0	2,2
2001	689,0	3,2	683,7	2,8	685,5	2,6	684,1	2,8	685,4	3,4
2002	716,6	4,0	709,7	3,8	705,5	2,9	706,7	3,3		
2003	748,8	4,5	741,6	4,5	728,1	3,2	734,9	4,0		
2004	785,5	4,9	778,0	4,9	753,3	3,5	769,5	4,7		
2005	825,6	5,1	815,3	4,8	781,1	3,7	809,5	5,2		
Rok	Páleník		Ševčovic		Šujan		Tóth			
1999	653,3	Rast	653	Rast	653,3	Rast	653,3	Rast		
2000	666,4	2,0	667	2,1	666,4	2,0	667,7	2,2		
2001	681,6	2,3	687	3,0	684,4	2,7	690,6	3,4		
2002	703,1	3,2	715	4,0	708,3	3,5	720,2	4,3		
2003	722,5	2,8	746	4,4	735,3	3,8	750,4	4,2		
2004	747,9	3,5	783	5,0	768,4	4,5	787,8	5,0		
2005	776,1	3,8			804,6	4,7	831,7	5,6		

Tab.2 Minimálna a maximálna verzia rastu HDP (v mld. Sk. s.c. 1995, metodika ESA95; v %)

Rok	min	%	max	%
2000	665,1	1,8	668,1	2,3
2001	681,6	2,5	690,6	3,4
2002	703,1	3,2	720,2	4,3
2003	722,5	2,8	750,4	4,2
2004	747,9	3,5	787,8	5,0
2005	776,1	3,8	831,7	5,6
2005/1999		18,8		27,3

Obr. 1 Vývoj ročného objemu HDP a minimálna a maximálna prognóza

Z uvedených výsledkov jednotlivých prognóz môžeme konštatovať ich pomerne vysokú mieru zhody a urobiť nasledujúce závery:

- 1) Všetci prognostici očakávajú rast HDP s tempami od 1,8 % (ČSOB, 2000/1999) po 5,6 % (J. Tóth, 2005/2004).
- 2) Rast HDP by sa mal podľa jednotlivých prognóz postupne zrýchľovať, pričom u časti prognóz sa predpokladá volebný cyklus v raste HDP, t. j. rýchlejšia rast v roku 2002 s kompenzačným spomalením v roku 2003.
- 3) V neformálnej diskusii sa objavila otázka – čo je recesia? Klasickou odpoveďou je, že recesiou vyjadruje záporný rast HDP, t. j. pokles jeho objemu v čase. Iný pohľad predstavuje, že recesiou je pomalší rast HDP ako je rast HDP v Európskej únii. Z tohto druhého pohľadu pri raste HDP v EÚ o 3 % recesiou môžeme jednoznačne vyhlásiť v roku 2000, u vyše polovici autorov aj v roku 2001 a pri dvoch menej optimistických prognózach až do roku 2004.

V druhom okruhu problémov o nezamestnanosti sa prakticky všetci prednášatelia zhodli na malej pravdepodobnosti výraznejšieho zníženia miery nezamestnanosti v najbližších niekoľkých rokoch.

V treťom okruhu prezentovali prednášatelia svoje názory na možnosti zavedenie európskej menovej jednotky euro v podmienkach Slovenskej republiky. Predniesli rôzne námety a zamyslenia k danej problematike. Z vyjadrení autorov sa zdá, že táto nesporne veľmi zložitá úloha bude pre nás aktuálna najskôr o desať rokov.

Podrobnejšie sa možno s obsahom vystúpení oboznámiť v Zborníku príspevkov, ktorý obdržali účastníci konferencie. Zborník bol daný k dispozícii členom vlády SR a bol distribuovaný vybraným knižniciam.

Na záver konferencie sa k prednášaným témam vyjadrili v krátkych diskusných vystúpeniach aj prihlásení účastníci. M. Kovačka (EU) prezentoval diskusný príspevok pohľadu na ekonomiku z filozofickej reflexie. S. Kozlík (poslanec za HZDS) sa kriticky vyjadril k referátu I. Mikloša ako aj k výsledkom vlády M. Dzurindu z hľadiska diskutovaných problémových okruhov. Pán Marenčík z Asociácie bánk SR stručne informoval o činnosti tejto ustanovizne a poukázal na problematiku medzinárodných účtových štandardov (IAS).

Na základe priamej reakcie účastníkov konferencie, či už v prestávkach rokovania, alebo v spoločenskej časti po ukončení oficiálnych vystúpení, možno konštatovať, že konferencia bola priaznivo prijatá a možno ju považovať za úspešnú z niekoľko pohľadov. Z pohľadu výberu tém (problémových okruhov), z pohľadu výberu referujúcich a taktiež z organizačného hľadiska, kde bolo kladne hodnotené priame pozvanie účastníkov z rozličných „vrstiev“ ako napríklad poslancov NR SR, odborových predákov, predstaviteľov štátnej správy a samosprávy, akademickej obce a ďalších odborných zúčastnených.

Predpokladá sa, že v budúcom roku 2002 po 15. marci prebehne nový ročník konferencie Pohľady na ekonomiku Slovenska s tematickým zameraním na prognózy vývoja HDP a bežného účtu platobnej bilancie. Očakávame, že na druhom ročníku vystúpi podstatná časť prednášajúcich z prvého ročníka konferencie.

Konferenciu zorganizoval programový a organizačný výbor v zložení:
 Doc. Ing. Jozef Chajdiak, CSc. – predseda, RNDr. Ján Luha, CSc. – tajomník, RNDr. Peter Mach, Ing. Michal Olexa, PhD., RNDr. Viliam Páleník, PhD., Ing. Juraj Kvetko, CSc.

POHĽADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2002

Slovenská štatistická a demografická spoločnosť zorganizovala 11. apríla 2002 v hoteli Fórum v Bratislave v poradí druhú konferenciu Pohľady na ekonomiku Slovenska pod záštitou podpredsedu vlády SR pre ekonomiku Ivana Mikloša. Konferencie sa zúčastnilo vyše 120 účastníkov - predstavitelia štátnej správy a samosprávy, poslanci Národnej rady SR, zástupcovia zamestnávateľov a odborový predstavitelia, predstavitelia podnikovej sféry, vysokých škôl a výskumných ústavov, študentov, predstavitelia tlače a iní odborníci. Konferencia sa zamerala na dva okruhy problémov:

1. prognózy vývoja HDP a opatrenia na zabezpečenie jeho rastu,
2. prognózy vývoja bežného účtu platobnej bilancie a opatrenia na zlepšenie jeho stavu.

Konferenciu otvoril a rokovanie viedol Peter Mach, predseda Štatistického úradu SR a predseda Slovenskej štatistickej a demografickej spoločnosti. V úvode informoval o činnosti Slovenskej štatistickej a demografickej spoločnosti a o cieľoch konferencie.

Predsedajúci najprv udelil slovo Doc. Chajdiakovi, ktorí stručne informoval o aktuálnom ekonomickom vývoji SR na báze základných makroekonomických veličín.

S referátom k problematike konferencie vystúpil podpredseda vlády SR Ivan Mikloš. Vo svojom vystúpení vyjadril svoju radosť, že sa zúčastňuje už na druhom ročníku konferencie. V referáte sa venoval obom okruhom problémov, najmä z pohľadu vlády SR. Prezentoval názor, že ekonomika SR sa stabilizovala a akcentoval nutnosť pokračovať v reformách ekonomického a sociálneho systému a potrebu integrácie ako nevyhnutný predpoklad ďalšieho ekonomického rastu.

Jednotliví prednášatelia si vylosovali poradie, podľa ktorého prednášali príspevky a tiež diskutovali na vzájomné príspevky a námety z pléna.

S príspevkami k 1. okruhu problémov vystúpili: M. Olexa (Infostat), M. Barto (SLSP), S. Kozlík (RHRS), J. Tóth (ING Bank), M. Gabriš (ČSOB), K. Morvay (MESA10), J. Chajdiak (FHI EU), V. Páleník (ÚSSE SAV).

V diskusii k prvému okruhu a vystúpenie p. Mikloša vystúpili I. Šujan, A. Nemcová, a P. Gajdoš.

Ku 2. okruhu vystúpili v rovnakom poradí s malou zmenou za Infostat: J. Haluška (Infostat), M. Barto (SLSP), S. Kozlík (RHRS), J. Tóth (ING Bank), M. Gabriš (ČSOB), K. Morvay (MESA10), J. Chajdiak (FHI EU), V. Páleník (ÚSSE SAV).

K tejto časti diskutovali: J. Bleha, I. Šujan, I. Škultéty, P. Gajdoš, Ľ. Odor, A. Šebejová a J. Blaha.

Podrobnejšie sa možno s obsahom vystúpení oboznámiť v Zborníku príspevkov, ktorý obdržali účastníci konferencie. Zborník bol daný k dispozícii členom vlády SR a bol distribuovaný vybraným knižniciam. Prípadným záujemcom môže organizačný výbor poskytnúť prepis zvukového záznamu konferencie.

Podobne ako pri prvom ročníku možno na základe priamej reakcie účastníkov konferencie, či už v prestávkach rokovania, alebo v spoločenskej časti po ukončení oficiálnych vystúpení, možno konštatovať, že konferencia bola priaznivo prijatá a možno ju považovať za úspešnú z niekoľko pohľadov. Z pohľadu výberu tém (problémových okruhov), z pohľadu výberu referujúcich a taktiež z organizačného hľadiska, kde bolo kladne hodnotené priame pozvanie účastníkov z rozličných „vrstiev“ ako napríklad poslancov NR SR, odborových predákov, predstaviteľov štátnej správy a samosprávy, akademickej obce a ďalších odborných záujemcov.

Konferenciu zorganizoval programový a organizačný výbor v zložení:
 Doc. Ing. Jozef Chajdiak, CSc. – predseda, RNDr. Ján Luha, CSc. – tajomník, RNDr. Peter Mach, Ing. Michal Olexa, PhD., RNDr. Viliam Páleník, PhD.

Výsledky prognóz a skutočnosť

Doc. Ing. Jozef Chajdiak, CSc., RNDr. Ján Luha, CSc.

V príspevku uvádzame pokus o porovnanie prognóz publikovaných na konferencii Pohľady na ekonomiku Slovenska v rokoch 2001 a 2002 so skutočnosťou.

V roku 2001 sa uskutočnila prvá konferencia Pohľady na ekonomiku Slovenska. Autori prognóz mali k dispozícii štatistické údaje za HDP len do 3. štvrťroka 2000. Prehľad prognóz jednotlivých autorov je zvedený v tab.1. Prognostická práca je zaujímavá veľkou intenzitou zmien nielen vo vývoji prognózovaných ukazovateľov, ale aj pôvodných čísiel. Od roku 2002 sú údaje skutočnosti publikované v revidovanej podobe, t.j. zhruba o 20 mld. Sk vyššom ročnom objeme. Z tohto dôvodu sú porovnateľné (síce nie plne, ale snáď dostatočne vierohodne) len údaje o tempe prírastku HDP.

Za jednotlivé prognózy autorov sme vypočítali absolútne odchýlky od skutočnosti a ich úhrn za roky 2000 až 2002. Výsledky sú uvedené v tab. 2.

Tab.1 Prognóza vývoja ročného objemu HDP (v mld. Sk. s. c. 1995, metodika ESA95, v %)

Rok	Barto		ČSOB		Chajdiak		Infostat		Kárász	
1999	653,3	Rast	653,3	Rast	653,3	Rast	653,3	Rast	653,3	Rast
2000	667,7	2,2	665,1	1,8	668,1	2,3	665,7	1,9	667,0	2,2
2001	689,0	3,2	683,7	2,8	685,5	2,6	684,1	2,8	685,4	3,4
2002	716,6	4,0	709,7	3,8	705,5	2,9	706,7	3,3		
2003	748,8	4,5	741,6	4,5	728,1	3,2	734,9	4,0		
2004	785,5	4,9	778,0	4,9	753,3	3,5	769,5	4,7		
2005	825,6	5,1	815,3	4,8	781,1	3,7	809,5	5,2		
Rok	Páleník		Ševčovic		Šujan		Tóth		Skut.	%
1999	653,3	Rast	653	Rast	653,3	Rast	653,3	Rast	670,0	Rast
2000	666,4	2,0	667	2,1	666,4	2,0	667,7	2,2	684,7	2,2
2001	681,6	2,3	687	3,0	684,4	2,7	690,6	3,4	707,3	3,3
2002	703,1	3,2	715	4,0	708,3	3,5	720,2	4,3	738,4	4,4
2003	722,5	2,8	746	4,4	735,3	3,8	750,4	4,2		
2004	747,9	3,5	783	5,0	768,4	4,5	787,8	5,0		
2005	776,1	3,8			804,6	4,7	831,7	5,6		

Tab. 2 Absolútne odchýlky prognóz a skutočnosti (v percentuálnych bodoch)

Rok	Barto	ČSOB	Chajdiak	Infostat	Kárász	Páleník	Ševčovic	Šujan	Tóth
2000	0.0	0.4	0.1	0.3	0.0	0.2	0.1	0.2	0.0
2001	0.1	0.5	0.7	0.5	0.1	1.0	0.3	0.6	0.1
2002	0.4	0.6	1.5	1.1		1.2	0.4	0.9	0.1
Spolu	0.5	1.5	2.3	1.9	0.1	2.4	0.8	1.7	0.2
Poradie	2	4	6	5	1	7	3	4	1

Najlepšie výsledky dosiahli páni Tóth a Kárász (p. Kárász však predložil len prognózu do roku 2001).

Pre konferenciu Pohľady na ekonomiku Slovenska v roku 2002 mali autori dostupné údaje za celý rok 2001. Prognózy boli publikované vo verzii štvrtročných hodnôt o hrubom domácom produkte SR v mld. Sk stálych cien roku 1995 (vo verzii pred revíziou údajov v roku 2002). V tab. 3 sú porovnané výsledky za rok 2002 so skutočnosťou roku 2002. Keďže údaje skutočnosti 2002 sú vo verzii revidovaných údajov, veľkosť odchýliek nemá vypovedaciu schopnosť, zaujímavé je len poradie autorov a variabilita odchýlok. Najbližšie k realite bol. p. Tóth.

Tab. 3 Rozdiely skutočnosť a prognóza HDP za rok 2002

	Barto	Tóth	Infostat	Ševčovic	Chajdiak	Skutočnosť
2002q1	166.2	167	166.5	166.5	167.8	171.078
2002q2	183.4	182.9	183	183.2	183.2	188.488
2002q3	185.3	186.6	185.4	182.9	186	191.882
2002q4	179.9	181.3	180.3	178.4	180.3	186.986
2002	714.8	717.8	715.2	711	717.3	738.434
Odchýlky						
2002q1	-4.878	-4.078	-4.578	-4.578	-3.278	
2002q2	-5.088	-5.588	-5.488	-5.288	-5.288	
2002q3	-6.582	-5.282	-6.482	-8.982	-5.882	
2002q4	-7.086	-5.686	-6.686	-8.586	-6.686	
2002	-23.634	-20.634	-23.234	-27.434	-21.134	
Poradie	4.	1.	3.	5.	2.	

V ďalšej časti boli prognózy ročných objemov HDP, salda bežného účtu platobnej bilancie a medziročnej inflácie. Prognózy na rok 2002 a skutočnosť roku 2002 sú uvedené v tab. 4. Pre každý z ukazovateľov je uvedená prognózovaná hodnota príslušného autora a dosiahnutá skutočnosť za rok 2002, potom v riadku chyba odchýlka prognózy od skutočnosti a v riadku poradie poradie autora prognózy podľa úspešnosti prognózy, V spodnej časti tabuľky je celkový súčet poradí z jednotlivých prognóz a usporiadanie autorov podľa týchto prognóz. Z tohto pohľadu sa v prognózach údajov za rok 2002 najlepšie umiestnilo pracovisko Infostat (pp. Olexa a Haluška).

Tab.4 Výsledky jednotlivých prognóz 2002

Tempo rastu ročného objemu HDP v %									
Rok	Barto	Tóth	Infostat	Ševcovic	FHI EU	Kozlík	ČSOB	Morvay	skutočnosť
2002	3.6	4.10	3.7	3.7	2.7	3	3.5	4	4.4
chyba	-0.8	-0.3	-0.7	-0.7	-1.7	-1.4	-0.9	-0.4	
Poradie	5.0	1.0	3.5	3.5	8.0	7.0	6.0	2.0	
Saldo bežného účtu platobnej bilancie v mld. Sk a % k HDP									
Rok	Barto	Tóth	Infostat	Ševcovic	FHI EU	Kozlík	ČSOB	Morvay	
2002	-77	-86.6	-87	-81.2	-79.6	-80	-82.67	-93.9	-88
%hdp	-7.17	-8.07	-8.10	-7.56	-7.41	-7.45	-7.70	-8.75	-8.20
chyby	11	1.4	1	6.8	8.4	8	5.33	-5.9	
	1.03	0.13	0.10	0.64	0.79	0.75	0.50	-0.55	
Poradie	8	2	1	5	7	6	3	4	
Vývoj medziročnej inflácie v %									
Rok	Barto	Tóth	Infostat	Ševcovic	FHI EU	Kozlík	ČSOB	Morvay	
2002	4.4	4.70	3.9	4.2	4.1	8	4.6	4.2	3.4
chyby	1	1.3	0.5	0.8	0.7	4.6	1.2	0.8	
Poradie	5	7	1	3.5	2	8	6	3.5	
Spolu poradie	18.0	10.0	5.5	12.0	17.0	21.0	15.0	9.5	
Celkove poradie	7	3	1	4	6	8	5	2	

Pohľady na ekonomiku Slovenska v strednodobom horizonte

Peter Ševčovič

Ekonomická situácia a teda aj prostredie pre realizáciu zámerov menovej politiky v roku 2003 bude ovplyvnené predovšetkým plánovaným vstupom SR do Európskej únie. Rovnako silným faktorom, ktorý bude pôsobiť predovšetkým v oblasti pohybu zahraničného kapitálu je prizvanie SR do NATO. Obidva tieto faktory pravdepodobne budú podkladom pre ďalšie zlepšovanie hodnotenia Slovenska ratingovými agentúrami. Začiatok reforiem vo verejnej sfére (dôchodková, sociálna, zdravotná ...) spolu so záväzkom Slovenska snažiť sa plniť Maastrichtské kritéria v strednodobom horizonte môžu ešte viac zvýšiť atraktivnosť investícií v SR, resp. do aktív SR.

Okrem pozitívnych dopadov – lacnejšie zahraničné financovanie pre slovenské subjekty a možný prílev PZI – budú existovať pravdepodobne (a prvé znaky zaznamenávame už v roku 2002) aj negatívne dopady. Tieto budú súvisieť predovšetkým so stupňovaním tlakov na nominálne zhodnocovanie výmenného kurzu koruny. Zhodnocovanie výmenného kurzu má svoje pozitívne efekty – pôsobí na pokles cenovej hladiny a predstavuje istú formu „dobiehania“ vyspelejších krajín – zvyšuje hodnotu národného bohatstva (welfare). Na druhej strane, neúmerné zhodnotenie môže spôsobiť taký pokles cenovej konkurencieschopnosti slovenských producentov, ktorý nebude možné eliminovať rastom produktivity. Tak môže dôjsť k reálnemu poklesu produkcie s následnou neželanou alokáciou zdrojov do neobchodovateľných odvetví, čo pri otvorenosti ekonomiky SR môže ďalej spôsobiť dlhotrvajúcu recesiu a odklon od trajektórie dobiehania vyspelejších krajín.

V rokoch 2004 – 2006 bude ekonomické prostredie, ako aj výkon menovej politiky determinované prípravou na členstvo v EMÚ. Jedným z dôležitých krokov o ktorých bude v súvislosti s menovou integráciou potrebné v strednodobom horizonte rozhodnúť je načasovanie vstupu Slovenska do Európskeho systému výmenných kurzov (ERM II).

Pri rozhodnutí o vstupe do ERM II bude potrebné zvažovať schopnosť Slovenska plniť ostatné maastrichtské kritéria. Z hľadiska technicky najskoršieho vstupu do EMÚ (2007) sa ako najproblematickejšie javí plnenie kritérií fiskálneho deficitu a inflácie. Strednodobý výhľad, ktorý je súčasťou Zákona o štátnom rozpočte na rok 2003 predpokladá splnenie kritéria fiskálneho deficitu v roku 2006. Z týchto predpokladov vývoja verejných financií vychádza aj strednodobá prognóza NBS, ktorá naznačuje, že kritérium inflácie bude splnené pravdepodobne tiež až v roku 2006. Pri takomto scenári by mohlo Slovensko požiadať o mimoriadnu previerku pripravenosti na vstup v roku 2007 a vstúpiť do EMÚ v roku 2008.

Ak však dôjde k prehodnoteniu zámerov vlády v oblasti hospodárenia verejných financií¹ a Slovensko bude spĺňať fiskálne kritérium už v roku 2005 bude prísnejšia rozpočtová politika vytvárať predpoklady pre rýchlejší dezinflačný proces a skoršie

¹ Pri zvažovaní načasovania vstupu do EMÚ je potrebné brať do úvahy aj postup ďalších kandidátskych krajín, najmä najbližších susedov a najväčších obchodných partnerov, prípadné neskoršie členstvo Slovenska v porovnaní s týmito krajinami by mohlo ovplyvniť vnímanie Slovenska zahraničnými, ako aj negatívne ovplyvniť našu konkurencieschopnosť.

plnenie inflačného kritéria. V prípade jednoznačného záväzku vlády plniť fiskálne kritérium v roku 2005 by sa tak Slovenská republika mohla stať členom EMÚ už v roku 2007. Takáto stratégia integračného procesu by si vyžadovala vstup do ERM II, súčasne so vstupom (resp. krátko po vstupe) do EÚ, teda v roku 2004.

V najbližších mesiacoch NBS preto predpokladá intenzívny dialóg s vládou SR, ktorého výsledkom by mal byť spoločný dokument jednoznačne definujúci stratégiu vlády a centrálnej banky vo vzťahu k členstvu Slovenska v ERM II a EMÚ.

Na základe uvedeného osobne predpokladám nasledujúci vývoj HDP ako aj hospodárenie štátneho rozpočtu. Moje odhady sa čiastočne nachádzajú aj v polohe želaného vývoja, ktorý je nevyhnutný pre dobiehanie úrovne krajín EÚ ako aj pre dosahovanie udržateľného rastu. Vo verejných financiách, v okruhu ŠR, preto považujem za nevyhnutné vytvorenie dostatočného priestoru pre zahrnutie deficitu spôsobeného realizáciou dôchodkovej reformy bez ohrozenia dodržiavania paktu rastu a stability a zároveň považujem za nevyhnutné pôsobenie verejných financií v úlohe automatického stabilizátora.

Rok	Objem HDP v s.c.	% rastu HDP v s.c.	příjmy šr	výdavky šr	saldo šr
2003	769	3,9-4,3	235	291	-56
2004	801	4,2	264	316	-52
2005	836,5	4,4	280	320	-40
2006	875	4,6	305	340	-35
2007	916	4,7	330	360	-30
2008	959	4,7	360	385	-25

OBSAH

Mach Peter	Úvod	3
Chajdiak Jozef, Luha Ján	Z histórie Slovenskej štatistickej a demografickej spoločnosti	4
Haluška Ján, Olexa Michal	Makroekonomický rámec vývoja Slovenskej ekonomiky v roku 2003 (s výhľadom do roku 2006)	12
Kvetan Vladimír, Páleník Viliam	Prognóza vývoja HDP a jeho zložiek užitia	17
Páleník Viliam, Ďuraš Ján	Prognóza príjmov a výdavkov štátneho rozpočtu po zavedení daňovej reformy	22
Chajdiak Jozef	Krátkodobá prognóza štvrtročného objemu HDP na roky 2003 a 2004	27
Chajdiak Jozef	Výhľady štátneho rozpočtu	34
Kozlík Sergej	Pohľad na ekonomiku Slovenska	38
Gábriš Marek, Dufek Petr	Hrubý domáci produkt a štátny rozpočet pohľadom analytikov ČSOB	40
Bezáková Valéria	Ako vníma ekonomickú situáciu na Slovensku spotrebiteľ	43
Chajdiak Jozef, Luha Ján	Pohľad na predošlé konferencie PODĽADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA	46
Chajdiak Jozef, Luha Ján	Výsledky prognóz a skutočnosť	51
ŠÚ SR	Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v roku 2002 a prognóza vývoja na 1. polrok 2003	54
	SÚHRN JEDNOTLIVÝCH PROGNÓZ	59
Ševčovič Peter	Pohľady na ekonomiku Slovenska v strednodobom horizonte/ /* Príspevok bol z technických príčin zaradený na koniec zborníka	60